

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

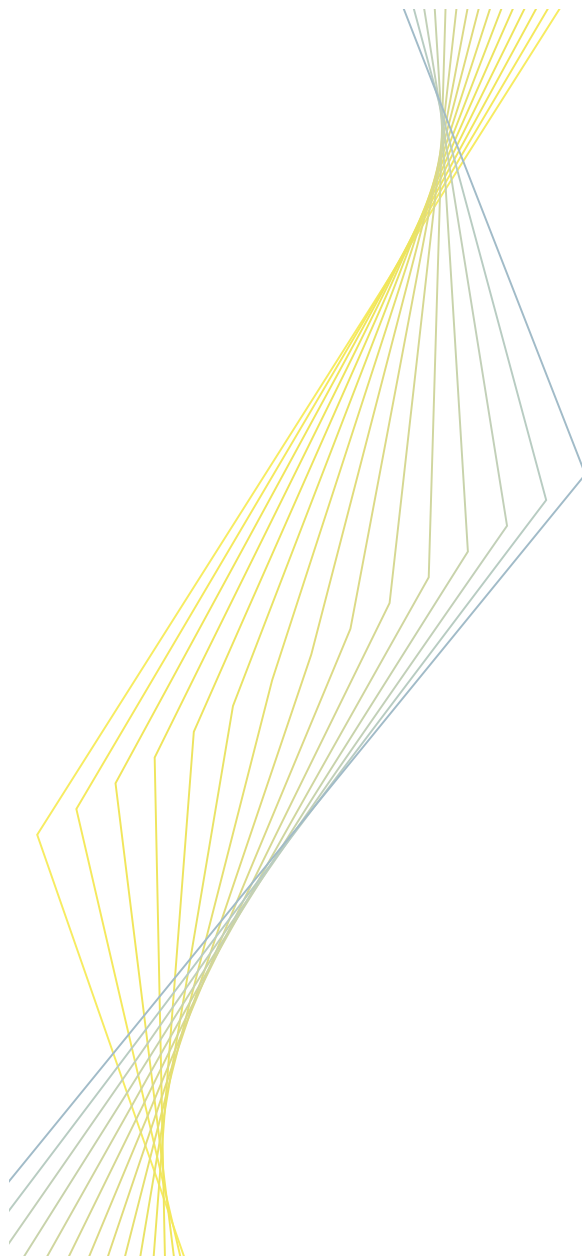

**ΠΡΟΣ ΕΝΑΝ ΕΝΙΑΙΟ ΧΩΡΟ
ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΣΕ ΕΥΡΩ –
ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΟΔΟΥ**

Ιούνιος 2003

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

**ΠΡΟΣ ΕΝΑΝ ΕΝΙΑΙΟ ΧΩΡΟ
ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΣΕ ΕΥΡΩ –
ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΟΔΟΥ**

Ιούνιος 2003

© Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2003

Διεύθυνση	Kaiserstrasse 29
	D-60311 Frankfurt am Main
	Germany
Ταχυδρομική θυρίδα	Postfach 16 03 19
	D-60066 Frankfurt am Main
	Germany
Τηλέφωνο	+49 69 1344 0
Ίντερνετ	http://www.ecb.int
Φαξ	+49 69 1344 6000
Τέλεξ	411 144 ecb d

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή για εκπαιδευτικούς και μη εμπορικούς σκοπούς, εφόσον αναφέρεται η πηγή.

ISSN 1725-6348 (έντυπη μορφή)

ISSN 1725-6445 (ηλεκτρονική μορφή)

Περιεχόμενα

Προς έναν ενιαίο χώρο πληρωμών σε ευρώ – Έκθεση προόδου	5
Περίληψη	5
Εισαγωγή	7
1 Πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα των πληρωμών μικρής αξίας στη ζώνη του ευρώ	9
1.1 Εξάλειψη των φραγμών για τη μείωση του κόστους όσον αφορά τις υπηρεσίες διασυνοριακών πληρωμών	9
1.2 Ο Κανονισμός σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ	10
1.3 Η στρατηγική του τραπεζικού τομέα για τη δημιουργία ενός Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ	12
2 Αξιολόγηση των προσπαθειών των τραπεζών για τη δημιουργία του SEPA	16
2.1 Αποτελεσματικότητα κόστους των διαδικασιών μεταξύ τραπεζών και μεταξύ πελατών από το ένα άκρο στο άλλο	16
2.2 Αποτελεσματική οργάνωση της αγοράς	20
3 Πολιτικές του Ευρωσυστήματος που στηρίζουν το έργο του κλάδου πληρωμών όσον αφορά τον SEPA	25
3.1 Συνοπτική παρουσίαση του πλαισίου πολιτικής και των εργαλείων του Ευρωσυστήματος	25
3.2 Ενέργειες στο πλαίσιο του ρόλου του Ευρωσυστήματος ως καταλύτη	26
3.3 Η λειτουργία του Ευρωσυστήματος ως επιβλέπων και ως ρυθμιστή	29
3.4 Λειτουργική Συμμετοχή	29

Κατάλογος συντομογραφιών

ACH	αυτοματοποιημένο γραφείο συμψηφισμού
ATM	αυτόματη ταμειολογιστική μηχανή
BBAN	βασικός αριθμός τραπεζικού λογαριασμού
BIC	κωδικός αναγνώρισης τράπεζας
COGEPS	Ομάδα Επαφών για τη Στρατηγική Πληρωμών σε Ευρώ
EBA	Τραπεζική Ένωση για το Ευρώ
ECBS	Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Τραπεζικά Πρότυπα
ΕθνΚΤ	εθνική κεντρική τράπεζα
EKT	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
EMV	Europay International, MasterCard International, Visa International
EPC	Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών
ΕΣΚΤ	Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών
IBAN	διεθνής αριθμός τραπεζικού λογαριασμού
IPI	διεθνής εντολή πληρωμών
MT 103+	μορφή μηνύματος SWIFT 103+
ONE	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
PE-ACH	πανευρωπαϊκό αυτοματοποιημένο γραφείο συμψηφισμού
PIN	προσωπικός αριθμός αναγνώρισης
SEPA	ενιαίος χώρος πληρωμών σε ευρώ
STP	αυτοματοποιημένη επεξεργασία
TARGET	Διευρωπαϊκό Αυτοματοποιημένο Σύστημα Ταχείας Μεταφοράς Κεφαλαίων σε Συνεχή Χρόνο

Κατάλογος εγγράφων αναφοράς

- “Report on electronic money”, ΕΚΤ, Αύγουστος 1998
- “Improving cross-border retail payment services in the euro area – the Eurosystem’s view”, ΕΚΤ, Σεπτέμβριος 1999
- “Role of the Eurosystem in the field of payment systems oversight”, ΕΚΤ, Ιούνιος 2000
- “Improving cross-border retail payment services – progress report”, ΕΚΤ, Σεπτέμβριος 2000
- “Payment and securities settlement systems in the European Union”, ΕΚΤ, Ιούνιος 2001 (Παράρτημα που περιέχει στοιχεία του 2000, Ιούλιος 2002)
- “Towards an integrated infrastructure for credit transfers in euro”, ΕΚΤ, Νοέμβριος 2001
- “Consultation on electronic money security objectives”, ΕΚΤ, Μάρτιος 2002
- “Oversight standards for euro retail payments systems”, ΕΚΤ, Ιούλιος 2002
- “E-payments in Europe – the Eurosystem perspective”, ΕΚΤ, Σεπτέμβριος 2002
- “Payment and securities settlement systems in accession countries”, ΕΚΤ, Αύγουστος 2002
- “Policy issues for central banks in retail payments”, Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών, Μάρτιος 2003

Περίληψη

Η ΕΚΤ έχει δημοσιεύσει στο παρελθόν διάφορες εκθέσεις οι οποίες επισήμαιναν το σημαντικά χαμηλότερο επίπεδο υπηρεσιών για τις διασυνοριακές πληρωμές μικρής αξίας στη ζώνη του ευρώ σε σχέση με τις εθνικές πληρωμές μικρής αξίας και διατύπωναν στόχους και προτάσεις για τον τρόπο βελτίωσης αυτής της κατάστασης.¹ Στην παρούσα έκθεση, αξιολογεί τις προσπάθειες των τραπεζών και επεξηγεί την κατεύθυνση της πολιτικής του Ευρωσυστήματος στο εν λόγω ζήτημα.

Μέχρι το 2001 οι τράπεζες δεν είχαν ως επί το πλείστον σημειώσει σημαντική πρόοδο στην παροχή υπηρεσιών για διασυνοριακές πληρωμές μικρής αξίας σε ευρώ σε τελικούς πελάτες. Όμως, το Δεκέμβριο του 2001, το περιβάλλον στο οποίο λειτουργούσαν οι τράπεζες άλλαξε ριζικά, όταν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της ΕΕ υιοθέτησαν τον Κανονισμό σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ.² Σύμφωνα με τον Κανονισμό αυτό, οι τράπεζες υποχρεούνται να χρεώνουν ίδιες τιμές για τις εθνικές και τις διασυνοριακές πληρωμές μικρής αξίας σε ευρώ. Σε αυτό το νέο περιβάλλον, το Ευρωσύστημα –το οποίο από τη στιγμή της δημιουργίας του ενεργεί ως καταλύτης για την πραγματοποίηση αλλαγών– επιθυμεί να συνεχίσει να βοηθά τις τράπεζες, ώστε να ευθυγραμμίσουν τα λειτουργικά τους έξοδα όσον αφορά τις διασυνοριακές πληρωμές με τα έξοδα που επιτρέπεται να χρεώνουν σύμφωνα με τον Κανονισμό. Όμως, η συνέχιση αυτής της πολιτικής εξαρτάται από την ικανότητα και την προθυμία των τραπεζών να παρουσιάζουν απτά αποτελέσματα.

Πρόσφατα οι τράπεζες ενέτειναν τις προσπάθειές τους για τη δημιουργία ενός αποδοτικού Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ (Single Euro Payments Area – SEPA) και υιοθέτησαν μια γενική στρατηγική για την επίτευξή του έως το 2010. Κατέληξαν επίσης σε συμφωνία για τη διοικητική διάρθρωση, σύμφωνα με την οποία το

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών (European Payments Council – EPC) θα αποτελεί το κεντρικό όργανο λήψης αποφάσεων, ενώ διάφορες ομάδες εργασίας θα τροφοδοτούν το EPC με στοιχεία για στρατηγικά ζητήματα. Το Ευρωσύστημα καλεί τον τραπεζικό κλάδο να ενσωματώσει στη διαδικασία για τη δημιουργία του SEPA τράπεζες από τις εντασσόμενες χώρες, προκειμένου να ληφθούν επαρκώς υπόψη οι επιχειρηματικές ανάγκες αυτών των τραπεζικών κοινοτήτων και οι χώρες αυτές να είναι σε θέση να λάβουν υπόψη τις απαιτήσεις του SEPA κατά τον επανασχεδιασμό των συστημάτων πληρωμών τους.

Το Ευρωσύστημα εκφράζει πολύ μεγάλη ικανοποίηση για τις αποφάσεις που έχουν ληφθεί και για τις γενικές δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί από το EPC. Ολόκληρη η τραπεζική κοινότητα πρέπει τώρα να υλοποιήσει σωστά αυτές τις αποφάσεις. Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη και ο ρόλος των εθνικών και κλαδικών ενώσεων τραπεζών, οι οποίες θα μπορούσαν να προωθήσουν την υλοποίηση των αποφάσεων του EPC με τον ίδιο τρόπο που προωθούν τη συμμόρφωση προς τις καθιερωμένες εθνικές πρακτικές. Το Ευρωσύστημα θα παρακολουθεί στενά την υλοποίηση των αποφάσεων του EPC.

Επιπροσθέτως, το Ευρωσύστημα αναμένει από τον τραπεζικό κλάδο να δηλώσει δημόσια, με μεγαλύτερη ακρίβεια από ό,τι στο παρελθόν, όλα τα ενδιάμεσα στάδια και τα κυριότερα σημεία της στρατηγικής του για τη δημιουργία του SEPA. Πιο συγκεκριμένα, ενθαρρύνει το EPC να διασφαλίσει την ευρεία εφαρμογή των προτύπων αυτοματοποιημένης επεξεργασίας (straight-through processing – STP) μεταξύ

¹ “Improving cross-border retail payment services in the euro area – the Eurosystem’s view”, Σεπτέμβριος 1999, “Improving cross-border retail payment services – progress report”, Σεπτέμβριος 2000, “Towards an integrated infrastructure for credit transfers in euro”, Νοέμβριος 2001.

² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2560/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 2001.

τραπεζών και μεταξύ τραπεζών και πελατών. Το Ευρωσύστημα έχει ζητήσει επανειλημμένα τη γρήγορη εφαρμογή προτύπων STP, αλλά ορισμένες τράπεζες δεν έχουν συμμορφωθεί με το αίτημα αυτό. Φαίνεται να υπάρχουν αδυναμίες όσον αφορά την εφαρμογή της Διεθνούς Εντολής Πληρωμής (International Payment Instruction – IPI) και, πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά την ανάπτυξη ενός προτύπου Έναρξης Ηλεκτρονικής Πληρωμής (electronic Payment Initiator – ePI). Το πρότυπο αυτό επηρεάζει σημαντικά την πλήρως αυτοματοποιημένη επεξεργασία διασυννοριακών πληρωμών μικρής αξίας από το ένα άκρο στο άλλο και οι τράπεζες θα πρέπει να του αποδώσουν τη δέουσα σημασία.

Το Ευρωσύστημα εκφράζει την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι ο τραπεζικός κλάδος κατέληξε σε συμφωνία για την υποδομή που προτιμά σχετικά με τις πληρωμές σε ευρώ εντός της ΕΕ (ένα πανευρωπαϊκό αυτοματοποιημένο γραφείο συμψηφισμού (pan-European automated clearing house – PE-ACH)), καθώς και για το ότι ο φορέας παροχής έχει ήδη τεθεί σε λειτουργία. Σε σχέση με την προηγούμενη κατάσταση, η υποδομή αυτή διευκολύνει τις τράπεζες να μεταφέρουν αποδοτικότερα τις πληρωμές σε όλη τη ζώνη του ευρώ και, κατά συνέπεια, να μειώσουν το διατραπεζικό τους κόστος. Το Ευρωσύστημα αναμένει ότι όλες οι τράπεζες θα είναι σε θέση να λαμβάνουν πληρωμές μέσω του PE-ACH σύντομα και ότι θα αυξήσουν τον όγκο τον οποίο επεξεργάζονται μέσω του PE-ACH, προκειμένου να επιτευχθεί σύντομα η κρίσιμη μάζα. Στο προσεχές μέλλον, οι τράπεζες θα μπορούσαν επίσης να εκμεταλλευτούν την ευκαιρία να αυξήσουν την αποδοτικότητα του PE-ACH, μεταφέροντας σε αυτό τις εθνικές πληρωμές. Έτσι, ενδέχεται να προκαλέσουν

την ενοποίηση της κατακερματισμένης επί του παρόντος υποδομής για πληρωμές μικρής αξίας σε ευρώ, υπό την προϋπόθεση ότι μια τέτοια κίνηση δεν θα υποβαθμίσει το επίπεδο υπηρεσιών για τις εγχώριες πληρωμές. Οι τράπεζες, προκειμένου να αποκομίσουν πλήρως τα οφέλη του προτύπου STP, θα πρέπει επίσης να αυτοματοποιήσουν τις διαδικασίες εντός των ιδρυμάτων τους. Η σύνδεση μεταξύ των τραπεζών και των πελατών τους αποτελεί σημαντική πηγή κόστους και προσφέρει μεγάλες δυνατότητες για μείωση του κόστους, εφόσον εφαρμοστούν οι κατάλληλες διαδικασίες.

Προκειμένου να προωθήσει την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών, το Ευρωσύστημα έχει στη διάθεσή του τρία εργαλεία πολιτικής: ενεργεί ως καταλύτης για την πραγματοποίηση αλλαγών, επιβλέπει και συμμετέχει ως φορέας λειτουργίας και ως φορέας παροχής υπηρεσιών πληρωμών. Επιδιώκοντας τη δημιουργία του SEPA, το Ευρωσύστημα δρα ως καταλύτης για την πραγματοποίηση αλλαγών. Προτίθεται να διαδραματίζει αυτόν το ρόλο συνεργαζόμενο στενά με το EPC και όλους τους λοιπούς ενδιαφερόμενους, επιταχύνοντας την ανάλυση των εξελίξεων προκειμένου να παρέχει βελτιωμένες πληροφορίες και στοιχεία για την αγορά, παρέχοντας βοήθεια σε ζητήματα ασφάλειας και παρακολουθώντας την πρόοδο που έχει σημειωθεί. Το Ευρωσύστημα θα αναφέρει την πρόοδο που έχει σημειωθεί σε αυτά τα ζητήματα όποτε κρίνεται απαραίτητο. Ωστόσο, εάν οι τράπεζες δεν είναι σε θέση να παράσχουν τα αποτελέσματα που έχουν υποσχεθεί εντός του συμφωνηθέντος χρονοδιαγράμματος, το Ευρωσύστημα ενδέχεται να συμμετέχει ολοένα και περισσότερο, χρησιμοποιώντας πιο ενεργά τα ρυθμιστικά εργαλεία που διαθέτει.

Εισαγωγή

Το άρθρο 105(2) της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και το άρθρο 3 του Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αναθέτουν στο Ευρωσύστημα την εντολή να προωθεί την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών. Η προαγωγή Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ (Single Euro Payments Area – SEPA) απορρέει απευθείας από αυτή την καταστατική εντολή. Ο SEPA θα πρέπει να δίνει τη δυνατότητα στα άτομα και τις επιχειρήσεις να μεταφέρουν το ενιαίο νόμισμα γρήγορα, με χαμηλό κόστος και με ασφάλεια σε όλη τη ζώνη του ευρώ, αποκομίζοντας έτσι πλήρως τα οφέλη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) και της Ενιαίας Αγοράς γενικότερα.

Από την έναρξη του Τρίτου Σταδίου της ΟΝΕ το 1999, συστήματα όπως το TARGET, που χειρίζεται το Ευρωσύστημα, ή το EURO I, που χειρίζεται η Τραπεζική Ένωση για το Ευρώ (Euro Banking Association – EBA), κατέστησαν δυνατή την εκτέλεση διασυνοριακών πληρωμών μεγάλης αξίας σε ευρώ με την ίδια ασφάλεια και αποδοτικότητα όπως στην περίπτωση των εθνικών πληρωμών σε ευρώ.

Το 2002, ο SEPA έγινε πραγματικότητα και για τις πληρωμές μικρής αξίας σε μετρητά με την εισαγωγή από το Ευρωσύστημα των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ. Το τελευταίο στάδιο είναι η επέκταση του SEPA, ώστε να καλύπτει τις πληρωμές μικρής αξίας χωρίς τη χρήση μετρητών (δηλ. τις πληρωμές από λογαριασμούς καταθέσεων σε εμπορικές τράπεζες). Για αρκετά χρόνια, οι δημόσιοι φορείς (η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και, ιδιαίτερα, το Ευρωσύστημα) προέτρεπαν τις τράπεζες να ευθυγραμμίσουν το επίπεδο των υπηρεσιών των διασυνοριακών πληρωμών σε ευρώ με το επίπεδο υπηρεσιών που ίσχυε στην κάθε χώρα. Επιδιώκοντας να

βοηθήσει τον τραπεζικό κλάδο να επιτύχει το στόχο αυτό, το Ευρωσύστημα, στο πλαίσιο της εντολής που του έχει ανατεθεί, έχει συνεργαστεί εντατικά με τις τράπεζες προκειμένου να μειώσουν το κόστος τους για τις υπηρεσίες διασυνοριακών πληρωμών που παρέχουν.

Ωστόσο, βλέποντας τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι τράπεζες στο να μετατρέψουν το έργο αυτό σε σημαντική πρόοδο ως προς την παροχή υπηρεσιών διασυνοριακών πληρωμών μικρής αξίας σε τελικούς πελάτες, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της ΕΕ υιοθέτησαν το Δεκέμβριο του 2001 τον “Κανονισμό σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ” (βλ. Κεφάλαιο 1.2). Σύμφωνα με τον Κανονισμό, οι τράπεζες υποχρεούνται να χρεώνουν τα ίδια έξοδα για τις εγχώριες και τις διασυνοριακές πληρωμές. Οι τράπεζες βρίσκονται αντιμέτωπες με την ανάγκη, στην ουσία, να μειώσουν γρήγορα το κόστος τους, προκειμένου να ελαχιστοποιήσουν τις ζημίες τους όσον αφορά τις διασυνοριακές υπηρεσίες. Για να αντιμετωπίσουν αυτή την πρόκληση, συμφώνησαν το προηγούμενο έτος σε μια νέα στρατηγική για τον SEPA και σε έναν “οδικό χάρτη” για την εφαρμογή της.

Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΚΤ συνέταξε αυτή την έκθεση για να περιγράψει τις πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα των πληρωμών μικρής αξίας χωρίς τη χρήση μετρητών (Κεφάλαιο 1), να αξιολογήσει στο πλαίσιο αυτό τις προσπάθειες των τραπεζών για την επίτευξη του SEPA (Κεφάλαιο 2) και να εξηγήσει ποιες πολιτικές σκοπεύει να αναπτύξει το Ευρωσύστημα σε αυτό το περιβάλλον (Κεφάλαιο 3).

Καθώς το Ευρωσύστημα αποτελεί το σύστημα κεντρικών τραπεζών της ζώνης του ευρώ, η παρούσα έκθεση αναφέρεται κυρίως στις εξελίξεις που έχουν σημειωθεί στη ζώνη του ευρώ. Ωστόσο, το

Ευρωσύστημα σκοπεύει να ευθυγραμμίσει τις πολιτικές του με εκείνες που ασκούνται για την περαιτέρω ανάπτυξη της Ενιαίας Αγοράς πληρωμών στην ΕΕ. Συνεπώς, συνεργάζεται στενά με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην ενσωμάτωση των εντασσόμενων χωρών

στην πρωτοβουλία SEPA. Εφόσον οι χώρες αυτές πρόκειται να ενταχθούν στην ΕΕ και έχουν δεσμευθεί να υιοθετήσουν το ευρώ σε μεταγενέστερο στάδιο, θα πρέπει να συμμετέχουν στην εργασία για τον SEPA και να προσαρμόσουν ανάλογα τα συστήματα πληρωμών τους.

I Πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα των πληρωμών μικρής αξίας στη ζώνη του ευρώ

I.1 Εξάλειψη των φραγμών για τη μείωση του κόστους όσον αφορά τις υπηρεσίες διασυνοριακών πληρωμών

Έως το 2002 οι τράπεζες ήταν διστακτικές ως προς τη δημιουργία ενός SEPA

Τα συστήματα πληρωμών και οι υποδομές τους αναπτύσσονταν κατά παράδοση για νομισματικές ζώνες που ορίζονταν από εθνικά σύνορα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να υπάρχουν στη ζώνη του ευρώ πολύ αποδοτικά εθνικά συστήματα πληρωμών μικρής αξίας. Η έναρξη του Τρίτου Σταδίου της ONE οδήγησε στην αποσύνδεση της νομισματικής ζώνης –της ζώνης του ευρώ– από τα εθνικά σύνορα. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η ασφαλής και αποδοτική επεξεργασία των πληρωμών μικρής αξίας σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ, τα συστήματα πληρωμών πρέπει να προσαρμοστούν στο νέο περιβάλλον.

Έως το 2002, ο ευρωπαϊκός τραπεζικός κλάδος δίσταζε να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για τη δημιουργία αποδοτικής υποδομής για τις διασυνοριακές πληρωμές μικρής αξίας. Οι τράπεζες δεν ήθελαν να πραγματοποιήσουν μεμονωμένα μεγάλες επενδύσεις χωρίς να είναι βέβαιες ότι και άλλες τράπεζες θα ήταν πρόθυμες να προβούν σε παρόμοιες επενδύσεις, ώστε τα οφέλη να αποκομιστούν από ολόκληρη την τραπεζική κοινότητα. Λόγω των επιδράσεων των δικτύων, οι μεμονωμένες επενδύσεις μπορεί να είναι επιτυχημένες μόνο αν και άλλες τράπεζες επενδύουν στην ίδια υποδομή και παρέχουν την κρίσιμη μάζα, έτσι ώστε να είναι δυνατή η ανάπτυξη των οικονομιών κλίμακας. Έτσι, τα οφέλη για μια μεμονωμένη τράπεζα αυξάνουν όταν αυξάνεται ο αριθμός των συμμετεχόντων σε τέτοιου είδους υποδομές. Εφόσον ο κλάδος παρέμενε για χρόνια αδρανής, χρειαζόταν ένας καταλύτης για το συντονισμό των προσπαθειών και για την άσκηση πιέσεων

σε τράπεζες οι οποίες παρεμπόδιζαν τις βελτιώσεις ή δεν ήταν προετοιμασμένες να προχωρήσουν κατάλληλα. Ο καταλύτης αυτός έπρεπε επειγόντως να συμβάλει στο συντονισμό των προσπαθειών του κλάδου για τη δημιουργία μιας πανευρωπαϊκής υποδομής πληρωμών μικρής αξίας και τη θέσπιση κατάλληλης διοικητικής διάρθρωσης για τον τραπεζικό κλάδο. Για την υλοποίηση του SEPA απαιτούνται τόσο μια πανευρωπαϊκή υποδομή όσο και μια αποτελεσματική διοίκηση.

Ο καταλυτικός ρόλος του Ευρωσυστήματος

Το Ευρωσύστημα από τη στιγμή της δημιουργίας του ασχολήθηκε με αυτό το ζήτημα. Το επίπεδο των υπηρεσιών για τις διασυνοριακές πληρωμές μικρής αξίας διέφερε σημαντικά από εκείνο για τις εγχώριες πληρωμές. Το ευρωπαϊκό κοινό περίμενε σαφώς ότι οι πληρωμές σε όλη τη ζώνη του ευρώ θα εκτελούνταν εξίσου αποδοτικά με τις πληρωμές σε εθνικό επίπεδο. Τα έξοδα που χρέωναν οι τράπεζες για τις διασυνοριακές πληρωμές μικρής αξίας σε ευρώ ήταν κατά μέσο όρο περίπου 100 φορές περισσότερα από τα έξοδα για τις εγχώριες πληρωμές. Κατά κανόνα, οι διασυνοριακές πληρωμές μικρής αξίας σε ευρώ εκτελούνταν πολύ βραδύτερα από τις αντίστοιχες εγχώριες πληρωμές.

Οι βασικές αιτίες για αυτές τις ανεπάρκειες επισημάνθηκαν σε μια έκθεση που δημοσίευσε η ΕΚΤ το Σεπτέμβριο του 1999 με τίτλο “Improving cross-border retail payment services in the euro area – the Eurosystem’s view”. Οι αιτίες αυτές ήταν: i) οι διαφορετικές αλυσίδες επεξεργασίας για εγχώριες και διασυνοριακές πληρωμές και ο μικρός όγκος αυτών των τελευταίων, ii) η μη χρησιμοποίηση των συμφωνηθέντων προτύπων και το χαμηλό επίπεδο αυτοματισμού σε διατραπεζικό και

ενδοτραπεζικό επίπεδο και iii) η απουσία κατάλληλης διατραπεζικής υποδομής και η εκτέλεση τραπεζικών εργασιών ως επί το πλείστον μέσω ανταποκριτών.

Το Ευρωσύστημα βοήθησε τότε τις τράπεζες να εξαλείψουν ορισμένα από τα εμπόδια που προκαλούσαν αυτό το υψηλό κόστος των διασυνοριακών μεταφορών πιστώσεων μικρής αξίας, τα οποία είχαν εντοπιστεί στην έκθεση του 1999. Τα τεχνικά πρότυπα που ήταν απαραίτητα στις τράπεζες για την επεξεργασία μεταφορών αυτού του είδους μέσω του προτύπου STP καθορίστηκαν σε συνεργασία με τον κλάδο. Το Ευρωσύστημα στήριξε τις συζητήσεις ανάμεσα στον τραπεζικό τομέα και τις στατιστικές αρχές, οι οποίες οδήγησαν στη θέσπιση ενός κοινού ορίου απαλλαγής ύψους 12.500 ευρώ για την υποβολή στοιχείων του ισοζυγίου πληρωμών, καθώς και ενός εναρμονισμένου καταλόγου οικονομικών κωδικών. Οι τράπεζες ενθαρρύνθηκαν επίσης να συμφωνήσουν σε μια ρύθμιση που τους επέτρεπε να μοιράζονται τα έξοδα των πελατών ανάμεσα στον αποστολέα και τον παραλήπτη. Τα επιτεύγματα αυτά παρουσιάστηκαν συνοπτικά στην έκθεση προόδου που δημοσίευσε η ΕΚΤ το Σεπτέμβριο του 2000 και σε ένα άρθρο που δημοσιεύθηκε στο τεύχος Φεβρουαρίου 2001 του Μηνιαίου Δελτίου της ΕΚΤ.

Επιπλέον, η ΕΚΤ, κατόπιν πρόσκλησης του Συμβουλίου ECOFIN (το Συμβούλιο των Υπουργών Οικονομικών και Οικονομίας της ΕΕ), εξέδωσε το Νοέμβριο του 2001 μια έκθεση “για ένα ρεαλιστικό και συγκεκριμένο πρόγραμμα σχετικά με την υλοποίηση σύγχρονων υποδομών συστημάτων πληρωμών για μεταφορές πιστώσεων που οδηγούν σε πραγματική μείωση των εξόδων”. Σε αυτή την έκθεση με τίτλο “Towards an integrated infrastructure for credit transfers in euro”, το Ευρωσύστημα αναφέρεται επίσης στις τρεις κύριες πηγές κόστους που έπρεπε ακόμη να αντιμετωπιστούν από τις τράπεζες, προκειμένου να εξαλειφθούν “τα σύνορα πληρωμών” που εξακολουθούν να

υπάρχουν εντός της ζώνης του ευρώ για μεταφορές πιστώσεων: εσωτερικό κόστος εντός των τραπεζών, ανεπαρκής χρήση των προτύπων του Ευρωσυστήματος και απουσία κατάλληλης υποδομής. Παρουσίασε συνοπτικά έναν “οδικό χάρτη” που θα πρέπει να αποδεχθεί ο τραπεζικός τομέας, προκειμένου να επιτευχθούν σημαντικές βελτιώσεις στην παροχή υπηρεσιών για διασυνοριακές πληρωμές μικρής αξίας μέχρι τα τέλη του 2004. Πιο συγκεκριμένα, το Ευρωσύστημα ζήτησε από τις τράπεζες να θεσπίσουν ένα διοικητικό όργανο που θα αναλάβει τη δημιουργία και την εφαρμογή νέων προτύπων και θα λάβει αποφάσεις για μια νέα υποδομή πληρωμών και τις κάλεσε να προσφέρουν μια βασική υπηρεσία διασυνοριακής μεταφοράς πιστώσεων που θα είναι διαθέσιμη σε όλες τις τράπεζες, προκειμένου να προαχθεί η διαφάνεια των τιμών και ο ανταγωνισμός.

1.2 Ο Κανονισμός σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ

Γενικό πλαίσιο

Παρ’ όλο που η εργασία που είχε αναλάβει το Ευρωσύστημα μαζί με τις τράπεζες θα έπρεπε να είχε οδηγήσει σε σημαντική μείωση των τιμών που χρεώνονται για τις υπηρεσίες διασυνοριακών πληρωμών, στη διάρκεια του καλοκαιριού του 2001 δύο μελέτες τιμών που είχε αναθέσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποκάλυψαν ότι καμία ουσιαστική βελτίωση δεν είχε σημειωθεί. Σύμφωνα με τις μελέτες αυτές, τα μέσα έξοδα για μια διασυνοριακή μεταφορά πίστωσης ύψους 100 ευρώ κυμαίνονταν μεταξύ 17 και 24 ευρώ, επίπεδο που ήταν σαφώς μη ικανοποιητικό.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θεώρησαν ότι αυτή η έλλειψη προόδου αναφορικά με τα διασυνοριακά έξοδα μικρής αξίας απαιτούσε δραστικές πολιτικές λύσεις. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνει έναν “Κανονισμό σχετικά με τις διασυνοριακές

πληρωμές σε ευρώ”. Βάσει αυτής της πρότασης, υιοθετήθηκε ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2560/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 2001 σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ.

Περιεχόμενο του Κανονισμού

Ο Κανονισμός απαιτεί, από την 1η Ιουλίου 2002, τα έξοδα για τις διασυνοριακές συναλλαγές ηλεκτρονικών πληρωμών (δηλ. για πληρωμές με κάρτες και αναλήψεις από ΑΤΜ) σε ευρώ ύψους έως και 12.500 ευρώ να είναι ίδια με τις εγχώριες πληρωμές. Από την 1η Ιουλίου 2003, το ίδιο καθεστώς ισχύει και για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων σε ευρώ (μέχρι και του ιδίου ποσού). Από την 1η Ιανουαρίου 2006, το όριο των 12.500 ευρώ θα αυξηθεί σε 50.000 ευρώ. Τα ιδρύματα πρέπει να καθιστούν σαφή στους πελάτες τους τα έξοδα που χρεώνουν. Επιπλέον, προκειμένου να διευκολυνθεί η επεξεργασία των διασυνοριακών μεταφορών, τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να αναφέρουν τον διεθνή αριθμό τραπεζικού λογαριασμού (International Bank Account Number – IBAN) και τον κωδικό αναγνώρισης της τράπεζας (Bank Identifier Code – BIC) στο αντίγραφο κίνησης λογαριασμού του πελάτη. Οι πελάτες των τραπεζών υποχρεούνται να γνωστοποιούν ο ένας στον άλλο τον αριθμό IBAN και τον κωδικό BIC. Σε περίπτωση που ο πελάτης δεν γνωστοποιήσει τον κωδικό BIC και τον αριθμό IBAN του δικαιούχου στην αποστέλλουσα τράπεζα, η τράπεζα θα έχει το δικαίωμα να χρεώσει υψηλότερα έξοδα. Για να μειωθούν τα στοιχεία που οι τράπεζες είναι υποχρεωμένες να υποβάλλουν, η υποχρέωση υποβολής στοιχείων για τα εθνικά ισοζύγια πληρωμών όσον αφορά διασυνοριακές πληρωμές έως και 12.500 ευρώ έπρεπε να εξαλειφθεί μέχρι την 1η Ιουλίου 2002. Ο Κανονισμός θα πρέπει να επανεξεταστεί το αργότερο έως την 1η Ιουλίου 2004, ιδίως για να αποφασιστεί κατά πόσο θα ήταν σκόπιμο το όριο όσον αφορά την υποχρέωση αυτή να αυξηθεί σε 50.000

ευρώ. Τέλος, τα κράτη μέλη που δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ μπορούν να επεκτείνουν την εφαρμογή του Κανονισμού στο νόμισμά τους αφού κοινοποιήσουν την απόφασή τους στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Κατόπιν αιτήματος του Συμβουλίου της ΕΕ, στις 26 Οκτωβρίου 2001 η ΕΚΤ εξέδωσε γνώμη σχετικά με πρόταση κανονισμού (CON/2001/34) συμμεριζόμενη τον γενικό του στόχο, αλλά παράλληλα εκφράζοντας επιφυλάξεις λόγω της παρεμβολής του κανονισμού στο μηχανισμό διαμόρφωσης των τιμών. Με τη συμβολή της ΕΚΤ, οι επιταγές εξαιρέθηκαν από την αρχή της ισότητας του κόστους του Κανονισμού, καθώς η ηλεκτρονική επεξεργασία αυτού του μέσου πληρωμής είναι δύσκολη και συνεπώς μειώνει το επίπεδο αποδοτικότητας σε σύγκριση με άλλα μέσα πληρωμών.

Οικονομικές συνέπειες του Κανονισμού

Ο Κανονισμός παρείχε μια δραστική λύση για τη διαφορά τιμών μεταξύ των εθνικών και των διασυνοριακών πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ. Εισηγήαγε ένα σημαντικό φραγμό στις πολιτικές τιμολόγησης των τραπεζών. Αποδοτικά συστήματα πληρωμών και λειτουργικές διαδικασίες διατίθενται σε γενικές γραμμές μόνο σε εθνικό επίπεδο. Οι τράπεζες επιβαρύνονται επί του παρόντος με σημαντικά υψηλότερο κόστος για την εκτέλεση διασυνοριακών μεταφορών πιστώσεων μικρής αξίας, ωστόσο δεν θα τους επιτρέπεται πλέον βάσει του Κανονισμού να μετακυλίουν αυτό το υψηλότερο κόστος (συμπεριλαμβανομένου ορισμένου περιθωρίου κέρδους) στους πελάτες τους. Επισημαίνεται επίσης ότι υπάρχουν διαρθρωτικές διαφορές στις πολιτικές τιμολόγησης και στα επίπεδα τιμών για πληρωμές στις διάφορες χώρες όπου εφαρμόζεται ο Κανονισμός. Συνεπώς, οι τράπεζες πρέπει επειγόντως να μειώσουν το κόστος τους για τις διασυνοριακές πληρωμές μικρής αξίας, προκειμένου να

επιτύχουν οικονομικά βιώσιμες αποδόσεις σε αυτό τον τομέα δραστηριοτήτων. Πράγματι, η αναμενόμενη σημαντική μείωση των τραπεζικών εξόδων για τις υπηρεσίες διασυνοριακών πληρωμών θα διατηρηθεί μακροπρόθεσμα μόνο αν το τραπεζικό κόστος μειωθεί και αυτό σημαντικά.

Ως αποτέλεσμα του Κανονισμού οι τράπεζες, ιδίως σε χώρες με ιδιαίτερα ανταγωνιστικά και αποδοτικά εθνικά συστήματα με χαμηλά περιθώρια κέρδους, μπορούν προς το παρόν να επιλέξουν είτε να υποστούν προσωρινές ζημιές έως ότου είναι δυνατή η επεξεργασία διασυνοριακών και εθνικών πληρωμών με το ίδιο επίπεδο αποδοτικότητας είτε να επιδιώξουν αποζημίωση μέσω αύξησης των εξόδων. Σύμφωνα με ανεπίσημα στοιχεία, όταν ο Κανονισμός τέθηκε σε ισχύ για τις πληρωμές με κάρτες από την 1η Ιουλίου 2002, ορισμένες τράπεζες αύξησαν τις τιμές τους για εκείνες τις υπηρεσίες (ή άλλες) προκειμένου να καλύψουν ελλείμματα που υπέστησαν στις διασυνοριακές τους συναλλαγές με τοπικές υπηρεσίες πληρωμών. Σε μεμονωμένες περιπτώσεις, αυξήσεις αυτού του είδους υπερέβησαν το 50%.

Συνέπειες για την πολιτική του Ευρωσυστήματος

Η υιοθέτηση του Κανονισμού επηρέασε επίσης την πολιτική του Ευρωσυστήματος για τον SEPA. Το πρώτο βήμα του Ευρωσυστήματος ήταν να βοηθήσει τις τράπεζες στην εξεύρεση τρόπων μείωσης των εξόδων τους και βελτίωσης του επιπέδου των υπηρεσιών τους. Η ικανότητα των τραπεζών να προσαρμόζονται σε αυτό το νέο περιβάλλον ενδιαφέρει σε μεγάλο βαθμό το Ευρωσύστημα. Σε περίπτωση που η αδυναμία προσαρμογής είναι πολύ μεγάλη, υπάρχει ο κίνδυνος ανεπιθύμητων παράπλευρων επιδράσεων (για παράδειγμα, αυξήσεις των εξόδων σε εθνικό επίπεδο ή απόσυρση των διασυνοριακών μεταφορών από τις προσφερόμενες υπηρεσίες) που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τη θέσπιση ενός αποδοτικού

και ασφαλούς ενιαίου χώρου πληρωμών για πληρωμές μικρής αξίας χωρίς τη χρήση μετρητών. Συνεπώς, το Ευρωσύστημα έχει συμφέρον να βοηθήσει τις τράπεζες να μειώσουν τη βάση του κόστους τους, καθώς έτσι θα μπορέσουν να διατηρήσουν και να βελτιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών των συστημάτων πληρωμών τους. Επιπροσθέτως, οι πελάτες θα ωφεληθούν τελικά από αυτό το μειωμένο κόστος, καθώς ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον θα ενθαρρύνει τις τράπεζες να μειώσουν τα έξοδα για τις υπηρεσίες συστημάτων πληρωμών, μετακυλίοντας έτσι στους πελάτες τη μείωση αυτή.

Σύμφωνα με την άποψη του Ευρωσυστήματος, η πρωτοβουλία SEPA από μέρους των τραπεζών δεν θα πρέπει μόνο να αποσκοπεί σε μια μεγαλύτερη από ό,τι σήμερα αποδοτικότητα των διασυνοριακών πληρωμών μικρής αξίας. Σκοπός της θα πρέπει να είναι να καταστήσει πιο αποδοτική την επεξεργασία πληρωμών αυτού του είδους σε σύγκριση με την επεξεργασία των εθνικών πληρωμών σήμερα, ώστε οι εθνικές πληρωμές να γίνουν πιο αποδοτικές με την ένταξή τους σε μια πανευρωπαϊκή υποδομή.

1.3 Η στρατηγική του τραπεζικού τομέα για τη δημιουργία ενός Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ

Στρατηγική του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών και Διοικητικά Ζητήματα

Ο ευρωπαϊκός τραπεζικός κλάδος συμφώνησε το Μάιο του 2002 σε μια στρατηγική για την επίτευξη ενός πραγματικού ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ χωρίς διαφορές στην παροχή υπηρεσιών για τις εθνικές και διασυνοριακές πληρωμές. Σε μια Λευκή Βίβλο³ με τίτλο “Euroland, Our Single Payment Area”, ο ευρωπαϊκός τραπεζικός κλάδος δεσμεύτηκε σαφέστατα να επιτύχει αυτόν το σκοπό. Συμφώνησε να

³ Βλ. τη διεύθυνση www.europeanpaymentscouncil.org.

δημιουργήσει μια αποδοτική υποδομή πληρωμών μικρής αξίας και θέσπισε έναν “οδικό χάρτη” με γενικούς στόχους που θα έπρεπε να επιτευχθούν.

Το καλοκαίρι του 2002, ο ευρωπαϊκός τραπεζικός κλάδος κατέληξε σε συμφωνία για τη διοικητική διάρθρωση και για τους σημαντικούς τομείς στους οποίους σκόπευε να επικεντρωθεί για την επίτευξη του SEPA. Το κύριο συντονιστικό όργανο και όργανο λήψης αποφάσεων στον ευρωπαϊκό τραπεζικό κλάδο σε θέματα πληρωμών είναι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών (European Payments Council – EPC). Αποτελείται από τη Γενική Συνέλευση με 52 εκπροσώπους, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν όλα τα είδη ευρωπαϊκών τραπεζών (μεγάλων όσο και μικρών συμμετεχόντων στην αγορά). Οι τρεις ευρωπαϊκές ενώσεις του πιστωτικού τομέα⁴ και η Τραπεζική Ένωση για το Ευρώ (EBA) έχουν σχέση με το EPC και επίσης έχουν αναλάβει τις διοικητικές εργασίες της γραμματείας του και των ομάδων εργασίας του. Η Συνέλευση του EPC αποφασίζει για ζητήματα πολιτικής που αναπτύσσουν οι πέντε ομάδες εργασίας. Το Ευρωσύστημα έχει προσκληθεί να συμμετέχει στις συνεδριάσεις του EPC και στις περισσότερες ομάδες εργασίας του ως παρατηρητής, προκειμένου να δίδει από τα πρώτα στάδια τη δική του οπτική γωνία για τη στρατηγική των τραπεζών. Η Ομάδα Συντονισμού στηρίζει τη διαδικασία και απαρτίζεται από 15 εκπροσώπους που έχουν επιλεγεί από το EPC. Συντονίζει την εργασία του EPC και των ομάδων εργασίας του και ενεργεί ως συνομιλητής με το Ευρωσύστημα και άλλους δημόσιους φορείς. Το EPC δημιούργησε τις ακόλουθες ομάδες εργασίας, προκειμένου να αντιμετωπίσει τα ζητήματα που θεωρεί ότι είναι τα πιο επείγοντα για την επίτευξη του SEPA:

- **Η Ομάδα εργασίας για τις απαιτήσεις των επιχειρήσεων και των πελατών** παρακολουθεί και διαχειρίζεται τακτικά την εξέλιξη των μέσων πληρωμής στη διάρκεια της ζωής τους.

Το EPC θεωρεί ότι το πλαίσιο για τα διαφορετικά μέσα πληρωμών πρέπει να γίνει συμβατό με τις απαιτήσεις των πελατών σε ένα πανευρωπαϊκό περιβάλλον. Το Νοέμβριο του 2002 υιοθέτησε την έννοια ενός βασικού πανευρωπαϊκού συστήματος μεταφοράς πιστώσεων, το επονομαζόμενο *Credeuro*. Η σύμβαση *Credeuro* θεσπίζει ένα πρότυπο για την εκτέλεση μιας “βασικής” πανευρωπαϊκής μεταφοράς πιστώσεων, η οποία απαιτεί από τους πελάτες των τραπεζών μια ελάχιστη σειρά στοιχείων και εγγυάται μέγιστο χρόνο εκτέλεσης τριών ημερών (από την ημέρα αποδοχής της εντολής έως την ημέρα πίστωσης του λογαριασμού του δικαιούχου). Το Φεβρουάριο του 2003, το EPC υιοθέτησε τη Διατραπεζική Σύμβαση για τις Πληρωμές η οποία διασφαλίζει ότι το εντελλόμενο ποσό μεταφοράς πιστώνεται ολόκληρο στον δικαιούχο πελάτη. Επιπλέον, το EPC θα ορίσει τις προϋποθέσεις για ένα πανευρωπαϊκό σύστημα άμεσης χρέωσης μέχρι το τέλος του 2003, το οποίο θα υλοποιηθεί μέχρι τον Ιούλιο του 2005. Η χρήση επιταγών, ιδίως διασυνοριακών επιταγών, πρόκειται να μειωθεί σημαντικά ενώ θα δημιουργηθούν κίνητρα που να ωθούν τους πελάτες στη χρήση άλλων μέσων.

- **Η Ομάδα εργασίας για τις υποδομές** προωθεί την ανάπτυξη του προτιμώμενου μοντέλου υποδομής (δηλ. ενός PE-ACH) και τη σύγκλιση προς αυτό. Το EPC είναι υπέρ μιας υποδομής PE-ACH με δυνατότητα αυτοματοποιημένης επεξεργασίας (STP), με δίκαιη και ανοικτή πρόσβαση, η οποία θα ανήκει στις τράπεζες και θα χρησιμοποιείται από αυτές, και θα είναι διαθέσιμη για μεταφορές πιστώσεων μέχρι τα μέσα του 2003 και για άμεσες χρεώσεις μέχρι

⁴ Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία (*European Banking Federation*), ο Ευρωπαϊκός Όμιλος Αποταμειωτικών Τραπεζών (*European Savings Banks Group*) και η Ευρωπαϊκή Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών (*European Association of Co-operative Banks*).

τα μέσα του 2005. Το PE-ACH ορίζεται ως μια “επιχειρηματική πλατφόρμα για την παροχή μέσων πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ και βασικών συναφών υπηρεσιών, η οποία περιέχει διοικητικούς κανόνες και πρακτικές πληρωμών και υποστηρίζεται από τις απαιτούμενες τεχνικές πλατφόρμες”. Οι κεντρικές τράπεζες και τα αυτοματοποιημένα γραφεία συμψηφισμού (Automated Clearing Houses – ACH) ενδέχεται να γίνουν φορείς διευκόλυνσης, παρέχοντας τεχνική πρόσβαση σε τράπεζες, ενώ οι κεντρικές τράπεζες μπορούν επίσης να συμμετέχουν ως χρήστες. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς του EPC, προκειμένου να εξασφαλιστεί η οικονομική βιωσιμότητα ενός PE-ACH απαιτείται η επεξεργασία μέσω της πανευρωπαϊκής υποδομής μιας πρώτης κρίσιμης μάζας του 50% περίπου του τρέχοντος όγκου διασυννοριακής μεταφοράς πιστώσεων. Σκοπός είναι αυτός ο αριθμός συναλλαγών να επιτευχθεί έως τα μέσα του 2004 με τη διοχέτευση στο PE-ACH συναλλαγών, οι οποίες επί του παρόντος εκτελούνται μέσω ανταποκριτριών τραπεζών. Ωστόσο, η πραγματική κρίσιμη μάζα θα επιτευχθεί μόνο όταν και οι εθνικές πληρωμές μικρής αξίας από χώρες χωρίς υποδομή ACH τεθούν σε επεξεργασία από το PE-ACH. Προγραμματίζεται ότι μέχρι το 2007 τα επίπεδα υπηρεσιών θα έχουν βελτιωθεί, έτσι ώστε να διασφαλίζουν διακανονισμό την ίδια ημέρα. Σε ορισμένες χώρες ο τραπεζικός τομέας έχει αρχίσει να συζητεί τον τρόπο επίτευξης της μετεγκατάστασης των εθνικών συναλλαγών μικρής αξίας στο PE-ACH· αυτό είναι απίθανο να συμβεί ξαφνικά. Αντιθέτως, η μετεγκατάσταση των εργασιών της κάθε χώρας θα είναι πιθανότατα σταδιακή, ίσως διαμέσου του “ομόκεντρου μοντέλου”⁵ το οποίο θα επιτρέψει τη σταδιακή εφαρμογή του προτύπου STP σε όλη την ΕΕ.

Η Ολομέλεια του EPC της 28ης Ιανουαρίου 2003 αποδέχτηκε το STEP 2 της Τραπεζικής Ένωσης για το Ευρώ (EBA) ως τον πρώτο φορέα παροχής υπηρεσιών ενός PE-ACH και ως το φορέα που κατά πάσα πιθανότητα θα μπορεί να επεξεργάζεται μεταφορές πιστώσεων συμβατές με τον Κανονισμό έως τον Ιούλιο του 2003. Το STEP 2 άρχισε να λειτουργεί στις 28 Απριλίου 2003 και έδειξε ότι θα είναι σε θέση να στηρίζει το ομόκεντρο μοντέλο. Η Ολομέλεια του EPC της 4ης Ιουνίου 2003 υιοθέτησε ψήφισμα, το οποίο απαιτεί από κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα στην ΕΕ να είναι προσβάσιμο μέσω του STEP 2 έως το τέλος του 2003 και μέσω οποιουδήποτε άλλου δυνητικού PE-ACH στο μέλλον.

- Καθήκον της **Ομάδας εργασίας για τη χρήση του προτύπου STP από το ένα άκρο στο άλλο** είναι η προώθηση του STP από το ένα άκρο στο άλλο για κάθε μέσο SEPA.

Το EPC κατέληξε στο ότι πρέπει να υπάρξει συμφωνία για ένα όργανο που θα ασχολείται με θέματα διοίκησης και πρότυπα STP. Μια κοινή σειρά πανευρωπαϊκών προτύπων, κανόνων, συμβάσεων και νομικών απαιτήσεων για τις βασικές εντολές πληρωμής θα δώσει τη δυνατότητα στις τράπεζες να επιτύχουν, σε όλη την Ευρώπη, επίπεδα υπηρεσιών και αυτοματισμού τουλάχιστον ισότιμα με τις καλύτερες αποδόσεις σε εθνικό επίπεδο σήμερα. Ένα χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση αυτών των προτύπων και κανόνων πρόκειται να καθοριστεί μέχρι το τέλος του 2003. Πρόκειται να εγκριθεί μια πρόσθετη σειρά προτύπων, κανόνων και συμβάσεων που θα επιτρέπει την παροχή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας ή υπηρεσιών τοπικής χρήσης που θα

⁵ Το ομόκεντρο μοντέλο θα επιτρέψει σε συγκεκριμένες ομάδες χρηστών να επεξεργάζονται, για παράδειγμα, πληρωμές άνω των 12.500 ευρώ ή να χρησιμοποιούν τον βασικό αριθμό τραπεζικού λογαριασμού (Basic Bank Account Number – BBAN) αντί του αριθμού IBAN στη διάρκεια της μεταβατικής φάσης χωρίς να θέτουν σε κίνδυνο τον μακροπρόθεσμο στόχο της μετακίνησης σε πανευρωπαϊκά πρότυπα.

προσφέρουν πρότυπα STP και να οριστεί ένα χρονοδιάγραμμα υλοποίησης έως την 31η Δεκεμβρίου 2004. Η Ολομέλεια του EPC της 4ης Ιουνίου 2003 υιοθέτησε ένα ψήφισμα που ζητεί προϋποθέσεις πλήρως εναρμονισμένες με την ΕΕ για την καταπολέμηση του ζεπλύματος χρημάτων στον τομέα των πληρωμών, εφόσον διαφορετικοί εθνικοί κανόνες θα παρεμπόδιζαν την αυτοματοποιημένη επεξεργασία (STP).

- **Η Ομάδα εργασίας για τη διαχείριση μετρητών** επικεντρώνεται σε βραχυπρόθεσμους στόχους για τη βελτίωση της αποδοτικότητας της διαχείρισης μετρητών στη ζώνη του ευρώ. Επιπροσθέτως, το EPC σκοπεύει να αναπτύξει μια στρατηγική, προκειμένου να μειώσει σε σημαντικό βαθμό τη χρήση μετρητών μακροπρόθεσμα. Οι τράπεζες θα διαμορφώσουν τις εθνικές τους στρατηγικές το 2003 και θα τις υλοποιήσουν έως το 2007. Η ομάδα εργασίας προτίθεται να προετοιμάσει συστάσεις οι οποίες αφορούν νομοθετικές, ρυθμιστικές ή τεχνολογικές εξελίξεις σχετικά με τη διαχείριση μετρητών, προκειμένου να διατηρηθεί η κερδοφορία των τραπεζών σε αυτόν τον επιχειρηματικό τομέα. Καθήκον αυτής της ομάδας εργασίας είναι η διερεύνηση μιας νέας πανευρωπαϊκής προσέγγισης για την πολιτική και την υποδομή διαχείρισης μετρητών, η θέσπιση ενός εναρμονισμένου πλαισίου για τις υπηρεσίες μετρητών και η βελτίωση της αποδοτικότητας της διαδικασίας για την παροχή μετρητών. Το EPC υπέδειξε χρονοδιαγράμματα για ορισμένα αποτελέσματα. Για παράδειγμα, από το 2003 οι πελάτες θα πρέπει να ενημερώνονται για τα οφέλη των ηλεκτρονικών πληρωμών και να ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν ολοένα και περισσότερο μέσα αυτού του είδους. Μέχρι το τέλος του 2003 οι τράπεζες θα πρέπει να έχουν αναπτύξει βέλτιστες πρακτικές για την επεξεργασία μετρητών που θα πρέπει να αναπτυχθούν το 2004.

- **Η Ομάδα εργασίας για τις κάρτες** επικεντρώνει το έργο της στα προϊόντα πληρωμών που σήμερα αντιπροσωπεύουν τη μεγάλη πλειοψηφία των συναλλαγών και πρέπει να αντιμετωπιστούν κατά προτεραιότητα.

Σήμερα υπάρχουν ποικίλες διαφορές στη δομή τιμών και δικτύων μεταξύ εθνικών και διασυνοριακών συναλλαγών με κάρτες σε επίπεδο πελατών και εμπόρων, καθώς και μεταξύ πιστωτικών και χρεωστικών καρτών. Επιπροσθέτως, οι περισσότερες διασυνοριακές συναλλαγές σε ευρώ υπόκεινται σε όρους που ορίζονται από διεθνή συστήματα καρτών. Επιπλέον, η απάτη αποτελεί σημαντικό λόγο ανησυχίας για τους καταναλωτές, τους εμπόρους και τους φορείς παροχής υπηρεσιών. Για να αντιμετωπιστούν αυτά τα προβλήματα και να καταπολεμηθεί η απάτη, οι τράπεζες προτίθενται να δημιουργήσουν ένα θεμελιώδες επιχειρησιακό μοντέλο (π.χ. σύγκλιση χρεωστικών/πιστωτικών καρτών, γενικευμένη χρήση αριθμών PIN με χρεωστικές κάρτες, αυξημένη τυποποίηση χρεωστικών καρτών, αφαίρεση μαγνητικών ταινιών), καθώς και κατάλληλες υποδομές για κάρτες. Προτίθενται επίσης να διερευνήσουν διαφορετικές επιλογές για τα έξοδα αλλαγής δικτύου, για τις πανευρωπαϊκές δομές δικτύων για εκδούσες και αποδέκτριες τράπεζες και μια στρατηγική για τα (εθνικά και διεθνή) δίκτυα καρτών, προκειμένου οι τράπεζες να μπορούν να επανακτήσουν/διατηρήσουν σημαντικό έλεγχο στις εκδοθείσες κάρτες. Αυτές οι έρευνες θα πρέπει να θέσουν τα θεμέλια για μια συντονισμένη πορεία δράσης για τα επόμενα πέντε έως δέκα χρόνια. Καινοτόμες λύσεις θα τεθούν υπό παρακολούθηση και υπό συζήτηση σε δεύτερη φάση, και πάλι σε σχέση με λοιπά μέσα πληρωμών που δεν θα βασίζονται σε κάρτες. Θα ληφθούν επίσης υπόψη τα ζητήματα που θα προκύψουν από τη χρήση υποδομών κάρτας για ηλεκτρονικές πληρωμές και πληρωμές μέσω κινητών τηλεφώνων.

Η Ολομέλεια του EPC της 4ης Ιουνίου 2003 υιοθέτησε οκτώ συστάσεις που σχετίζονται με δραστηριότητες καταπολέμησης της απάτης, συνεπή συστήματα τιμολόγησης σε όλο τον SEPA, τη μεταβολή κανόνων και συμβάσεων, την εξάλειψη ρυθμιστικών φραγμών, τη βελτίωση τεχνικής

τυποποίησης μέσω συνεργασίας, την εφαρμογή του οράματος του SEPA από τις τράπεζες ως μετόχους σε συστήματα καρτών και τη βελτίωση της συλλογής και διάθεσης στοιχείων. Συμφωνήθηκε ότι οι οκτώ συστάσεις θα πρέπει να εφαρμοστούν το αργότερο έως την 1η Ιανουαρίου 2006.

2 Αξιολόγηση των προσπαθειών των τραπεζών για τη δημιουργία του SEPA

Το Ευρωσύστημα έχει ήδη δημοσιεύσει τις προσδοκίες του σχετικά με τα ζητήματα που ο τραπεζικός τομέας θα πρέπει να αντιμετωπίσει προκειμένου να επιτύχει έναν SEPA (βλ. Ενότητα 1.1). Ο τραπεζικός κλάδος, από την πλευρά του, επιτάχυνε πρόσφατα τις προσπάθειές του για τη δημιουργία SEPA, υιοθετώντας μια συλλογική στρατηγική για την υλοποίηση του οράματός του όσον αφορά την οργάνωση πληρωμών. **Η Λευκή Βίβλος του EPC το Μάιο του 2002 ήταν το πρώτο ενθαρρυντικό βήμα από μέρους της τραπεζικής κοινότητας προς την επίτευξη των στόχων του Ευρωσυστήματος.** Υπογραμμίζει τη δέσμευση των τραπεζών να επιτύχουν τον SEPA και παρουσιάζει συνοπτικά τη γενική τους στρατηγική για την επίτευξη αυτού του στόχου έως το 2010. Όμως, αυτή η γενική στρατηγική πρέπει να διευκρινιστεί με μεγαλύτερη σαφήνεια. Σε πολλές περιπτώσεις, το EPC εξέφρασε πολιτικές προθέσεις, **ωστόσο υπολείπονται ακόμη συγκεκριμένες προθεσμίες και βασικά στάδια. Το EPC χρειάζεται να μετατρέψει τους στόχους του σε ένα πλήρες έργο με ένα σωστό σχέδιο και καθορισμένα αποτελέσματα. Θα πρέπει να θεσπιστούν πειστικές ρυθμίσεις για την επιβολή των αποφάσεων του EPC και να ανακοινωθούν σε όλες τις τράπεζες και το ευρύ κοινό.**

Τα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν λεπτομερώς εμπίπτουν σε δύο ευρείες κατηγορίες: (i) αποτελεσματικότητα κόστους των

διαδικασιών μεταξύ πελατών και τραπεζών από το ένα άκρο στο άλλο και (ii) αποτελεσματικότητα της δομής της αγοράς. Στην παρακάτω ενότητα η έκθεση εξετάζει κατά πόσο οι προσπάθειες των τραπεζών συμπίπτουν με τις προσδοκίες του Ευρωσυστήματος.

2.1 Αποτελεσματικότητα κόστους των διαδικασιών μεταξύ τραπεζών και μεταξύ πελατών από το ένα άκρο στο άλλο

Η σημασία αποδοτικών διαδικασιών με STP

Στην έκθεσή του το 1999, το Ευρωσύστημα τόνισε τη σπουδαιότητα ύπαρξης κατάλληλων υποδομών και λειτουργικών διαδικασιών για την αποδοτική εκτέλεση διασυνοριακών μεταφορών πιστώσεων. Στην ανάλυσή του για τους λόγους ύπαρξης υψηλού κόστους, το Ευρωσύστημα αναφέρθηκε στην ανάγκη να εξεταστεί ολόκληρη η αλυσίδα επεξεργασίας από το ένα άκρο στο άλλο. Πράγματι, το διατραπεζικό σκέλος μιας διασυνοριακής μεταφοράς πιστώσεων μπορεί να αντανakλά μόνο το 5-10% του συνολικού της κόστους, ενώ το μεγαλύτερο μέρος προέρχεται από το σκέλος που αφορά τις σχέσεις εντός των τραπεζών και μεταξύ των πελατών και των τραπεζών.

Από το 1999, ορισμένες τράπεζες βελτίωσαν τις ενδοτραπεζικές τους διαδικασίες, έτσι ώστε να μπορούν να

παρέχουν στους πελάτες τους πλήρως αυτοματοποιημένη επεξεργασία (STP) τόσο για τις εισερχόμενες όσο και για τις εξερχόμενες πληρωμές. Επίσης, αυτοματοποίησαν τη σύνδεση με τους πελάτες τους και πέτυχαν την εκτέλεση πολύ σημαντικού αριθμού πληρωμών μέσω STP σε σχετικά πολύ μικρό χρονικό διάστημα.⁶ Σε μεμονωμένες περιπτώσεις, το μερίδιο των πληρωμών μέσω STP αυξήθηκε στο 50% όλων των διασυννοριακών πληρωμών σε ευρώ μέσα σε ένα εξάμηνο. Αυτή η αξιοσημείωτη αύξηση μπορεί να εξηγηθεί εύκολα λόγω του αμοιβαίου οφέλους που αποκομίζουν οι τράπεζες και οι πελάτες χάρη στην αυτοματοποιημένη επεξεργασία (STP). Οι τράπεζες υπέστησαν σημαντικά μικρότερο κόστος με το STP και μετέφεραν τα πλεονεκτήματα όσον αφορά το κόστος στους πελάτες τους, χρεώνοντάς τους πολύ μικρότερα έξοδα. Δυστυχώς, υπάρχουν στοιχεία ότι σε πολλά ιδρύματα η χρήση διαδικασιών STP εντός των τραπεζών και μεταξύ τραπεζών και πελατών δεν αποτελεί ενδεχομένως τον κανόνα.

Σημαντική προϋπόθεση για αποδοτικές διατραπεζικές υποδομές είναι οι τυποποιημένες μορφές μηνυμάτων, καθώς και οι κωδικοί αναγνώρισης τραπεζών και πελατών που επιτρέπουν την πλήρως αυτοματοποιημένη επεξεργασία (STP) όλων των πληρωμών. Έτσι, το Ευρωσύστημα σε παλαιότερες εκθέσεις του είχε επανειλημμένα παροτρύνει τον τραπεζικό κλάδο να εφαρμόσει πρότυπα STP στις μεταφορές πιστώσεων (π.χ. MT 103+, IPI, BIC και IBAN).⁷ Όσον αφορά το θέμα αυτό, δόθηκε έμφαση στον κωδικό BIC και τον αριθμό IBAN, ενώ η χορήγηση αυτών των δυο προτύπων στους πελάτες κατέστη υποχρεωτική με τον Κανονισμό.⁸ Στην έκθεση προόδου του Σεπτεμβρίου 2000, το Ευρωσύστημα κάλεσε τον τραπεζικό τομέα να προωθήσει τη χρήση της εντολής IPI και να αναπτύξει το πρότυπο ePI.

Το Ευρωσύστημα εκφράζει την απογοήτευσή του για την πρόοδο όσον αφορά την υιοθέτηση του προτύπου

STP και ιδίως σε αυτό τον τομέα θα πρέπει να αντιμετωπιστούν επειγόντως οι ελλείψεις της διοίκησης του EPC. Το Ευρωσύστημα είχε ζητήσει από τις τράπεζες να υλοποιήσουν αυτά τα πρότυπα μέχρι το 2001, αλλά αν και ήταν αμέσως διαθέσιμα, οι τράπεζες δεν φαίνεται να τα έχουν υλοποιήσει ακόμη σε ευρεία κλίμακα. Αρκετές τράπεζες έχουν εφαρμόσει τουλάχιστον ορισμένα από τα πρότυπα STP, ενώ άλλες εξακολουθούν να δείχνουν απροθυμία να το πράξουν. Συγκεκριμένα, το EPC και οι ενώσεις τραπεζών στις αντίστοιχες χώρες δεν έχουν ακόμη λάβει επαρκείς πρωτοβουλίες για την προώθηση της χρήσης του προτύπου IPI. Έτσι, το Ευρωσύστημα τονίζει και πάλι ότι αυτή η τυποποιημένη μορφή, η οποία είναι ήδη διαθέσιμη, θα πρέπει να εφαρμοστεί το συντομότερο δυνατόν. Επιπλέον, **οι τράπεζες ενθαρρύνονται έντονα να ολοκληρώσουν το πρότυπο ePI**, ώστε όλες οι σημαντικές πληροφορίες να συγκεντρώνονται από τον δικαιούχο σε έναν ηλεκτρονικό “συλλέκτη” δεδομένων τον οποίο θα μπορεί να χρησιμοποιεί ο πελάτης-εντολέας για την ηλεκτρονική μεταβίβαση όλων των σχετικών δεδομένων στην τράπεζα-εντολέα.

Εφόσον τα οφέλη από τη χρήση των προτύπων STP σε συστήματα πληρωμών αποκαλύπτονται μόνο όταν χρησιμοποιούνται από μια κρίσιμη μάζα συμμετεχόντων μερών, **είναι απαραίτητη η ευρεία εφαρμογή των προτύπων STP** για μια αποδοτική, πλήρως αυτοματοποιημένη επεξεργασία διασυννοριακών πληρωμών. Το Ευρωσύστημα εκφράζει την απογοήτευσή του για την ανεπαρκή εφαρμογή των προτύπων STP (μεταξύ πελατών και τραπεζών και μεταξύ τραπεζών). Αυτή την έλλειψη ικανοποίησης τη συμμερίζονται οι τράπεζες που έχουν αρχίσει να

6 Από αυτή την άποψη, σημειώνεται ότι οι εταιρικοί πελάτες χρησιμοποιούν ολοένα και περισσότερο αυτόματες συνδέσεις, ενώ οι περιστασιακοί πελάτες πραγματοποιούν συχνά τις συναλλαγές τους με μη ηλεκτρονικό τρόπο.

7 Βλ. τον κατάλογο με τις συντομογραφίες στην αρχή αυτής της έκθεσης.

8 Ο Κανονισμός δεν καθιστά υποχρεωτική τη χρήση του κωδικού BIC και του αριθμού IBAN στα συστήματα πληρωμών.

χρησιμοποιούν τα πρότυπα, αλλά δεν μπορούν ακόμη να αποκομίσουν τα οφέλη από την πλήρη επεξεργασία μέσω STP των διασυνοριακών μεταφορών πιστώσεων, εφόσον πολλές τράπεζες-δικαιούχοι δεν είναι σε θέση να τις επεξεργαστούν.

Συνεπώς, το EPC καλείται να διαβεβαιώσει το κοινό ότι:

- όλες οι τράπεζες έχουν πλέον αποκτήσει κωδικό BIC,
- οι αριθμοί IBAN έχουν ήδη διανεμηθεί σε όλους τους πελάτες,
- ολόκληρος ο τραπεζικός κλάδος συμμορφώνεται με τον Κανονισμό σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ,
- οι τράπεζες έχουν εφαρμόσει την έντυπη μορφή του IPI και επιταχύνουν τις προσπάθειές τους για την ανάπτυξη και την εφαρμογή του προτύπου ePI.

Σε περίπτωση που τα προαναφερθέντα μέτρα δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί πλήρως, το **EPC θα πρέπει σαφώς να δεσμευθεί σε ένα αυστηρό και βραχυχρόνιο χρονοδιάγραμμα** για να το επιτύχει. Μόλις το EPC καθορίσει τη στρατηγική του για τα τεχνικά πρότυπα, θα πρέπει να διασφαλίσει ότι οι τράπεζες θα εφαρμόσουν τα πρότυπα τα οποία έχουν σχεδιάσει και στα οποία έχουν συμφωνήσει, με την απαιτούμενη απαρτία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Τραπεζικά Πρότυπα (European Committee for Banking Standards – ECBS) και η SWIFT. Οι εθνικές ενώσεις τραπεζών πρέπει να υποστηρίζουν και να παρακολουθούν την εφαρμογή των προτύπων. Το EPC θα πρέπει να δίδει αναφορά σε τριμηνιαία βάση για την ενεργή και παθητική **εφαρμογή των προτύπων IBAN, BIC, MT 103+ και IPI**. Επίσης θα πρέπει να παρέχει μια εκτίμηση για τον συνολικό όγκο πληρωμών που τίθεται σε αυτόματη επεξεργασία (STP).

Το Ευρωσύστημα επίσης αναμένει από τις τράπεζες να διαμορφώσουν μια ακριβή, μακροπρόθεσμη στρατηγική για την εξάλειψη των διαφορών μεταξύ εθνικών προτύπων και διεθνών προτύπων/προτύπων της ζώνης του ευρώ σε επίπεδο μεταξύ πελατών και τραπεζών και σε διατραπεζικό επίπεδο. Από την άποψη αυτή, το Ευρωσύστημα παρατηρεί ότι η σχέση ανάμεσα στο EPC και τα υφιστάμενα όργανα θέσπισης προτύπων (όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Τραπεζικά Πρότυπα και η SWIFT) φαίνεται να χρειάζεται αποσαφήνιση και ισχυρούς δεσμούς συνεργασίας.

Φυσικά, οι προσπάθειες του EPC να διευρύνει τη χρήση των προτύπων STP πρέπει να λαμβάνουν τη στήριξη των πελατών των τραπεζών. Αυτό σημαίνει ότι ο κομιστής πρέπει να αναφέρει τον αριθμό IBAN και τον κωδικό BIC της τράπεζάς του στην εντολή του, προκειμένου να διευκολύνει τη χρήση αυτών των προτύπων από τον πληρωτή ο οποίος ξεκινά τη μεταφορά πίστωσης. Είναι υποχρέωση των **τραπεζών** να ευαισθητοποιήσουν για αυτό το ζήτημα τους εταιρικούς τους πελάτες και τις αντίστοιχες ενώσεις των πελατών τους. Επομένως, **θα πρέπει να ενημερώσουν κατάλληλα τους πελάτες τους και τις ενώσεις πελατών και να τονίσουν τη σημασία της ευρείας διάδοσης και χρήσης των προτύπων STP**.

PE-ACH – η υποδομή που προτιμούν οι τράπεζες

Το Ευρωσύστημα έχει συζητήσει εκτεταμένα στην έκθεσή του προς το Συμβούλιο ECOFIN την πτυχή των διασυνοριακών πληρωμών μικρής αξίας που αφορά τη διατραπεζική υποδομή και έχει προτείνει έναν οδικό χάρτη προς τον τραπεζικό κλάδο στον οποίο παρουσιάζονται συνοπτικά τα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν για τη μείωση του κόστους που υφίστανται οι τράπεζες από την επεξεργασία διασυνοριακών

πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ. Φαίνεται ότι οι τράπεζες, σε γενικές γραμμές, έχουν ενσωματώσει στη στρατηγική τους τις προτάσεις του Ευρωσυστήματος. Έχουν εκφράσει την προτίμησή τους για το PE-ACH ως τη μελλοντική υποδομή για το διακανονισμό διασυνοριακών πληρωμών μικρής αξίας. Ο τραπεζικός κλάδος κατέδειξε ότι το σύστημα STEP 2 της EBA είναι συμβατό με το PE-ACH που προτιμά και το σύστημα ξεκίνησε τις εργασίες του τον Απρίλιο του 2003. Οι διεθνείς εταιρείες πιστωτικών καρτών άρχισαν και αυτές να αναπτύσσουν συστήματα μεταφορών μικρής αξίας για πληρωμές μεταξύ ατόμων και μεταξύ ατόμων και εταιρειών, συγκεκριμένα με επίκεντρο τις διασυνοριακές πληρωμές. Η Visa ξεκίνησε τη δοκιμαστική λειτουργία της νέας υπηρεσίας της "Visa Direct" ενώ η MasterCard αναπτύσσει μια παρόμοια υπηρεσία.

Το Ευρωσύστημα εκφράζει την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι ο τραπεζικός κλάδος κατέληξε σε συμφωνία για την υποδομή που προτιμά, καθώς και για τον πρώτο φορέα παροχής υπηρεσιών. Ενθαρρύνει το EPC να εξετάσει όλους τους πιθανούς τρόπους με τους οποίους μπορεί να συμβάλει ο κλάδος (π.χ. ο κλάδος καρτών), προκειμένου να επιλεγούν οι πιο αποδοτικές λύσεις του PE-ACH. Το Ευρωσύστημα επαναλαμβάνει ότι οι κατάλληλες υποδομές μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη βελτίωση των διασυνοριακών υπηρεσιών πληρωμών μικρής αξίας στη ζώνη του ευρώ. Γενικά, οι υποδομές πληρωμών ωφελούνται από τις οικονομίες κλίμακας. Συνεπώς, η ανάγκη για ευρεία αποδοχή, ανοικτή πρόσβαση και ανοικτή διοίκηση θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στο σχεδιασμό των νέων υποδομών, ώστε να τους επιτρέψει να ωφεληθούν από θετικές οικονομίες δικτύου. Η επιλεγμένη υποδομή πρέπει να έχει επαρκή δυνατότητα, ώστε να επεξεργάζεται έναν αριθμό πληρωμών που αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς. Ο τραπεζικός τομέας θα πρέπει να δεχτεί την **ευθύνη του να επεξεργάζεται διασυνοριακές**

συναλλαγές με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και θα πρέπει να **επεξεργάζεται αυτές τις συναλλαγές μέσω του PE-ACH το συντομότερο δυνατόν. Η κυκλοφορία εθνικών πληρωμών θα πρέπει να μεταφερθεί στο PE-ACH με την πάροδο του χρόνου, αν το PE-ACH προσφέρει πιο αποδοτικές λύσεις από τις εθνικές διαδικασίες. Επιπλέον, το EPC θα πρέπει να διασφαλίσει ότι, μέχρι το τέλος του 2003, όλες οι τράπεζες της ΕΕ θα είναι προσβάσιμες μέσω του PE-ACH. Μέχρι το τέλος του 2004 θα πρέπει να είναι προσβάσιμες όλες οι τράπεζες των εντασσόμενων χωρών. Για λόγους διαφάνειας, δηλ. για να τεκμηριωθεί κατά πόσο οι τράπεζες εκπληρώνουν τη δέσμευσή τους για επεξεργασία του 50% των διασυνοριακών μεταφορών πιστώσεων μέσω του PE-ACH μέχρι τα μέσα του 2004, το EPC θα πρέπει να αναφέρει κάθε τρίμηνο το ποσοστό διείσδυσης του PE-ACH.**

Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες (ΕθνΚΤ) της Γερμανίας, της Γαλλίας και της Αυστρίας δήλωσαν την πρόθεσή τους να συμμετάσχουν στο STEP 2 της EBA, δηλ. τη λύση PE-ACH, την οποία προτιμά επί του παρόντος το EPC. Προτίθενται να διακανονίζουν διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων μέσω του STEP 2 του EBA και έτσι να προσφέρουν αποδοτικές διασυνοριακές υπηρεσίες στους πελάτες τους και στις αντίστοιχες εθνικές τραπεζικές κοινότητες.

Μετεγκατάσταση των εθνικών συναλλαγών στο PE-ACH

Όταν τα εθνικά ACH θα έχουν σχεδόν ολοκληρώσει τον επενδυτικό τους κύκλο, οι τράπεζες θα πρέπει να εξετάσουν την πιθανότητα να μην επενδύσουν στον επανασχεδιασμό των εθνικών τους ACH, αλλά αντιθέτως να στοχεύσουν στην **επεξεργασία εθνικών πληρωμών μέσω του PE-ACH. Κατ' αυτόν το τρόπο, θα μπορούσαν να εργαστούν για την**

ολοκλήρωση της υποδομής των συστημάτων πληρωμών σε ευρώ και για την εξάλειψη των εθνικών συστημάτων πληρωμών, που είναι επί του παρόντος κατακερματισμένα. Ωστόσο, ο τραπεζικός τομέας θα πρέπει να εξασφαλίσει ότι τα τρέχοντα επίπεδα υπηρεσιών για τις εθνικές πληρωμές, το λιγότερο, δεν θα μειωθούν. Θα ήταν συνεπώς χρήσιμο αν το **EPC επιβεβαίωνε κατάλληλα και δημόσια τη δέσμευσή του όσον αφορά την επιλεγμένη υποδομή, καθώς και τον τελικό στόχο (π.χ. σύγκλιση με μία υποδομή ή με έναν περιορισμένο αριθμό υποδομών που λειτουργούν σε επίπεδο ζώνης ευρώ και βασίζονται στην ίδια σειρά διατραπεζικών προτύπων)**. Οι επιλεγμένες υποδομές PE-ACH δεν θα πρέπει να επεξεργάζονται μόνο μία εντολή πληρωμής, αλλά θα πρέπει να είναι σε θέση να στηρίζουν διαφορετικές εντολές πληρωμών.

2.2 Αποτελεσματική οργάνωση της αγοράς

Αποτελεσματική διοίκηση

Προκειμένου η αγορά πληρωμών μικρής αξίας να λειτουργήσει σωστά, πρέπει να υπάρχει επαρκής συνεργασία μεταξύ τραπεζών (π.χ. να υπάρχει συμφωνία για τα διατραπεζικά πρότυπα και τα πρότυπα μεταξύ πελατών και τραπεζών, τις υποδομές και μια διοικητική διάρθρωση που θα μπορεί να αναλάβει δεσμεύσεις εκ μέρους του συνόλου του ευρωπαϊκού τραπεζικού κλάδου). Αυτό δημιουργεί επιδράσεις δικτύων αλλά εξακολουθεί να επιτρέπει τον ανταγωνισμό μεταξύ τραπεζών όσον αφορά τις σχέσεις με τους πελάτες. Το Ευρωσύστημα τόνισε την ανάγκη αυτή στην έκθεσή του προς το Συμβούλιο ECOFIN.

Το Ευρωσύστημα εκφράζει την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι οι ευρωπαϊκές τράπεζες ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά της για διατραπεζική συνεργασία με τη δημιουργία του EPC και των ομάδων

εργασίας του. Πρόκειται για ένα ενθαρρυντικό βήμα προς μια ορθή και αποτελεσματική διοίκηση για τον ευρωπαϊκό τραπεζικό κλάδο. Ωστόσο, **η επιτυχία του EPC και των δευτερευόντων υποδομών του θα καθοριστεί τελικά από τα αποτελέσματα τα οποία έχει δεσμευθεί να παρουσιάσει**. Από την άποψη αυτή, το Ευρωσύστημα ενθαρρύνει το EPC να διασφαλίσει ένα υψηλό επίπεδο αποδοτικότητας στον τρόπο λειτουργίας των ομάδων εργασίας του, δίνοντάς τους σαφείς αρμοδιότητες και αποφεύγοντας έτσι τις τριβές. Μια επαναξιολόγηση των αρμοδιοτήτων και μια αναδιανομή των καθηκόντων ενδέχεται να αυξήσει κατά καιρούς την αποτελεσματικότητα του έργου του EPC. Το EPC επί του παρόντος λογοδοτεί τακτικά στο Ευρωσύστημα για τα βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα αποτελέσματα και για την πρόοδο των ομάδων εργασίας του, κυρίως μέσω της Ομάδας Επαφών για τη Στρατηγική Πληρωμών σε Ευρώ⁹ (Contact Group for Euro Payments Strategy – COGEPS). Προκειμένου να αυξηθεί περαιτέρω η διαφάνεια της διαδικασίας του για τον SEPA, **το EPC θα πρέπει να παρακολουθεί, κυρίως, τα βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα χρονοδιαγράμματα των ομάδων εργασίας του και να ενημερώνει το Ευρωσύστημα, επιτρέποντας έτσι να παρακολουθούνται στενά τα διάφορα στάδια**. Το Ευρωσύστημα ενθαρρύνει επίσης το **EPC να διευκρινίσει τις διαδικασίες του για τη λήψη αποφάσεων και τους τρόπους με τους οποίους θα υλοποιηθούν και θα τηρηθούν οι αποφάσεις**. Θα ήταν σε μεγάλο βαθμό επιθυμητό να υπάρξει πολύ σύντομα σαφήνεια όσον αφορά αυτές τις πτυχές. **Είναι απαραίτητο οι αποφάσεις που λαμβάνει το EPC να εφαρμόζονται σωστά από όλες τις τράπεζες της ζώνης του ευρώ**. Το EPC χρειάζεται να εξετάσει την πιθανότητα ενός επίσημου και δομημένου μοντέλου για μια εναρμονισμένη

⁹ Ομάδα στην οποία προεδρεύουν από κοινού ο Πρόεδρος της Επιτροπής Συστημάτων Πληρωμών και Διακανονισμού του Ευρωσυστήματος και ο Πρόεδρος του EPC.

εφαρμογή, συμπεριλαμβανομένης της επιβολής, που θα πραγματοποιηθεί σε όλες τις εθνικές τραπεζικές κοινότητες παράλληλα. Από την άποψη αυτή, θα πρέπει να εξεταστεί με ποιον τρόπο οι εθνικές τραπεζικές κοινότητες/ενώσεις θα μπορούσαν να προαγάγουν τη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του EPC κατά τρόπο που ομοιάζει με την εθνική πρακτική.

Θέσπιση βέλτιστων επιχειρηματικών πρακτικών

Το EPC θα πρέπει να διασφαλίσει ότι οι τράπεζες θα ορίσουν βέλτιστες επιχειρηματικές πρακτικές για την επεξεργασία των (διασυνοριακών) πληρωμών μικρής αξίας. Το EPC έχει ενσωματώσει τον ορισμό για τις βέλτιστες πρακτικές στη στρατηγική του για τον SEPA και οι τράπεζες έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο σε ορισμένους τομείς, ενώ σε άλλους απαιτείται να αναληφθούν επείγοντως άλλες ενέργειες.

Οι διάφορες έρευνες που πραγματοποίησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έδειξαν ότι ο χρόνος επεξεργασίας διασυνοριακών μεταφορών πιστώσεων μικρής αξίας σε ευρώ έχει μειωθεί με την πάροδο του χρόνου και έχει σχεδόν προσεγγίσει τους εθνικούς χρόνους εκτέλεσης. Η έρευνα του 2001 έδειξε ότι ο μέσος χρόνος εκτέλεσης για διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων ήταν κατά τι λιγότερο από τρεις εργάσιμες ημέρες. Το γεγονός αυτό συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό με το στόχο που όρισε το Ευρωσύστημα το 1999. Οι τράπεζες παρ' όλα αυτά ενθαρρύνονται να βελτιώσουν περαιτέρω τους χρόνους εκτέλεσης, ώστε οποιεσδήποτε διαφορές σε σύγκριση με τις εθνικές μεταφορές να εξαλειφθούν στο προσεχές μέλλον. Βελτιώσεις αυτού του είδους θα μπορούσαν να καταστήσουν μη απαραίτητη μια επιδιωκόμενη μεταβολή της Οδηγίας του 1997 για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχεδιάζει να μειώσει το μέγιστο χρόνο εκτέλεσης για τις διασυνοριακές

μεταφορές πιστώσεων από έξι σε τρεις ημέρες, αλλά στην πράξη, κατά μέσο όρο, η τραπεζική κοινότητα επιτυγχάνει ήδη αυτή τη βελτιωμένη υπηρεσία. Το Ευρωσύστημα θεωρεί ότι ενδέχεται να μη χρειάζεται ανάληψη νομοθετικών ενεργειών σε αυτό το σημείο, αφού θα ήταν πιο αποτελεσματικό αν οι τράπεζες συμφωνούσαν μεταξύ τους να ορίσουν ως μέγιστο επιτρεπτό χρόνο εκτέλεσης τρεις εργάσιμες ημέρες. Από αυτή την άποψη, η ανάληψη νομοθετικών ενεργειών μπορεί να παραλύσει ακόμη περισσότερο τις προσπάθειες της αγοράς για βελτίωση των χρόνων εκτέλεσης. Εάν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επρόκειτο ούτως ή άλλως να προτείνει τη λήψη νομοθετικών μέτρων, θα έπρεπε να λάβει υπόψη την ένταξη σε έναν SEPA. Θα πρέπει συνεπώς να ορίσει μέγιστο χρόνο εκτέλεσης όχι μόνο για τις διασυνοριακές συναλλαγές αλλά για όλες τις πληρωμές εντός της ΕΕ.

Credeuro

Ένα μέτρο για την περαιτέρω βελτίωση των χρόνων εκτέλεσης είναι η δημιουργία και η προώθηση ενός γενικού διασυνοριακού προϊόντος ή υπηρεσίας μεταφοράς πιστώσεων, που θα πρέπει να παρέχουν όλες οι τράπεζες. Το Ευρωσύστημα ζητούσε εδώ και καιρό αυτή την τυποποιημένη υπηρεσία και οι τράπεζες τελικά έλαβαν υπόψη αυτή την πρόταση και δημιούργησαν το "Credeuro". Το Credeuro είναι μια σύμβαση για μεταφορές πιστώσεων, συμβατές με τον Κανονισμό, που διεκπεραιώνονται μέσω του PE-ACH. Θεσπίζει ένα πρότυπο για την εκτέλεση μιας "βασικής" πανευρωπαϊκής μεταφοράς πιστώσεων μεταξύ τραπεζών, η οποία εγγυάται στον τραπεζικό πελάτη ορισμένες πληροφορίες και ένα μέγιστο χρόνο εκτέλεσης τριών ημερών. Ορισμένες τράπεζες έχουν ήδη υλοποιήσει το Credeuro ενώ το EPC το υιοθέτησε το Νοέμβριο του 2002. Ανέθεσε στην ομάδα εργασίας για τη χρήση του προτύπου STP την προετοιμασία μιας κατευθυντήριας γραμμής για την υλοποίηση του Credeuro,

καθώς και ενός σχεδίου επικοινωνίας, τα οποία δημοσιοποιήθηκαν τον Απρίλιο του 2003. Προκειμένου να αυξηθεί η διαφάνεια όσον αφορά το Credeuro, το EPC θα πρέπει να δημοσιεύει έναν τριμηνιαίο κατάλογο τραπεζών σε κάθε χώρα που το έχει υιοθετήσει. Επιπλέον, το EPC θα πρέπει να παρέχει στο Ευρωσύστημα αριθμητικά στοιχεία για τις μεταφορές πιστώσεων, συμβατές με το Credeuro, που εκτελούνται από τις τράπεζες που τηρούν τη σύμβαση, ως ποσοστό του όγκου και της αξίας των συνολικών πληρωμών.

Αρχές για τη διατραπεζική τιμολόγηση

Μια άλλη σημαντική επιχειρηματική πρακτική, η οποία έπρεπε επειγόντως να καθοριστεί ήταν η κατανομή των εξόδων για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών. Η Οδηγία του 1997 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων ζητεί ολόκληρο το ποσό μιας διασυνοριακής μεταφοράς πιστώσεων να πιστώνεται στον παραλήπτη εκτός αν ορίζεται με διαφορετικό τρόπο, απαιτώντας έτσι από την τράπεζα του εντολέα να χρεώνει όλα τα έξοδα στον πελάτη της. Αυτή η επιλογή χρέωσης, που ονομάζεται OUR, θεωρήθηκε ως η πλέον διαφανής, εφόσον ο εντολέας θα ήταν ενήμερος για ολόκληρο το κόστος. Ο Κανονισμός για τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ ζητεί τα έξοδα να είναι τα ίδια για τις εθνικές και τις διασυνοριακές συναλλαγές, γεγονός που καθιστά την επιλογή OUR μη εφαρμόσιμη στην πράξη, αφού πολλές χώρες σε εθνικό επίπεδο μοιράζονται το κόστος μεταξύ της τράπεζας του εντολέα και της τράπεζας του παραλήπτη (επιλογή SHARE). Συνεπώς, οι τράπεζες δείχνουν μεγαλύτερη προτίμηση για την εφαρμογή της επιλογής SHARE στις διασυνοριακές πληρωμές. Κατά κανόνα, οι τράπεζες θα μπορούσαν επίσης να συμφωνήσουν όλα τα έξοδα να επιβάλλονται στην τράπεζα του δικαιούχου (επιλογή BEN).

Το Ευρωσύστημα είναι της άποψης ότι τα αντίστοιχα μέρη θα πρέπει να βρουν την πλέον κατάλληλη λύση για αυτά, εφόσον τηρείται πλήρως η αρχή της διαφάνειας, η οποία ήταν πάντοτε ο καθοδηγητικός στόχος. Οι τράπεζες θα πρέπει να συμφωνήσουν για την πιο αποδοτική κοινή πρακτική τιμολόγησης για όλη τη ζώνη του ευρώ, η οποία να είναι επιτρεπτή από νομικής άποψης. Δεν θα πρέπει να επιτρέπεται στις διαμεσολαβήτριες τράπεζες να αφαιρούν έξοδα. Για όλες τις μεταβιβάσεις πρέπει να διασφαλίζεται ότι το κύριο ποσό μεταφέρεται πάντοτε εις ολόκληρο. Πρόκειται για τη βασική προσδοκία πελατών που χρησιμοποιούν υπηρεσίες πληρωμών. Διαφορετικά, θα είναι δύσκολο για αυτούς να εκπληρώσουν πλήρως τις υποχρεώσεις πληρωμής τους. Το **Ευρωσύστημα εκφράζει την ικανοποίησή του για το ότι** αυτές οι αρχές έχουν ληφθεί υπόψη στη **Διατραπεζική Σύμβαση για τις Πληρωμές**, την οποία υιοθέτησε το EPC τον Απρίλιο του 2003, γεγονός που καθιστά την επιλογή SHARE την προεπιλεγμένη επιλογή για τις βασικές μεταφορές πιστώσεων σε ευρώ που καλύπτονται από τον Κανονισμό. Η εν λόγω πρακτική για τις πληρωμές μέσω STP θα πρέπει επίσης να θέσει τέλος στην αρχή της “μείωσης στον δικαιούχο”, σύμφωνα με την οποία στο παρελθόν οι διαμεσολαβήτριες τράπεζες αφαιρούσαν τα δικά τους έξοδα από το αρχικό ποσό.

Παρατηρητήριο για τα τραπεζικά έξοδα

Ανεξάρτητα από το επιλεγμένο σύστημα χρέωσης των τραπεζών, το **Ευρωσύστημα επαναλαμβάνει την ανάγκη οι οργανώσεις καταναλωτών να θεσπίσουν ένα παρατηρητήριο για να παρακολουθούν τα έξοδα πληρωμής και τις αρχές τιμολόγησης των τραπεζών**. Είχε προτείνει τη δημιουργία παρατηρητηρίου στην έκθεσή του προς το Συμβούλιο ECOFIN, αλλά δεν έχει γίνει τίποτα μέχρι τώρα. Το παρατηρητήριο είναι σημαντικό

για την ενίσχυση της διαφάνειας και συνεπώς τη βελτίωση του ανταγωνισμού μεταξύ τραπεζών. Παρ' όλο που ο Κανονισμός σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ απαιτεί ισότιμο κόστος για τις εθνικές και τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ, εξακολουθεί να υπάρχει η ανάγκη για τη θέσπιση ενός παρατηρητηρίου. Όπως έχουν δείξει διάφορες μελέτες τιμών από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα τραπεζικά έξοδα και οι αρχές που χρησιμοποιούνται διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των μεμονωμένων τραπεζών, καθώς και μεταξύ των χωρών. Ένα τέτοιο παρατηρητήριο θα διευκολύνει σημαντικά τη σύγκριση των τραπεζικών υπηρεσιών για τους πελάτες. Οι οργανώσεις καταναλωτών είναι πιθανότατα το καλύτερο μέσο για τη θέσπιση και τη διαχείριση τέτοιων παρατηρητηρίων. Σε εθνικό επίπεδο, αυτές θα μπορούσαν να καταρτίσουν σχετικά στοιχεία τα οποία θα τοποθετούνταν σε μια βάση δεδομένων για όλη τη ζώνη του ευρώ, την οποία θα διαχειριζόταν μια κεντρική οργάνωση καταναλωτών βάσει καθορισμένης μεθοδολογίας.

Δίκαιη και ανοικτή πρόσβαση

Άλλος ένας σημαντικός στόχος του Ευρωσυστήματος, που έχει ήδη αναφερθεί στην έκθεση του 1999, είναι η δίκαιη και ανοικτή πρόσβαση στα συστήματα διασυνοριακών πληρωμών μικρής αξίας. Οι περισσότερες διασυνοριακές ρυθμίσεις που εφαρμόζονται επί του παρόντος είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες των μελών που ανήκουν σε μια συγκεκριμένη ομάδα τραπεζών (π.χ. αποταμιευτικές τράπεζες, συνεταιριστικές τράπεζες) και προσβάσιμες από αυτά. Ωστόσο, το Ευρωσύστημα αναμένει τα αποδοτικά διασυνοριακά συστήματα πληρωμών να είναι προσβάσιμα σε μια ευρεία κλίμακα ιδρυμάτων, καθώς αυτό αποτελεί προϋπόθεση για ανταγωνιστικές τιμές για τους τελικούς χρήστες. Το σύστημα STEP 2 της EBA μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι επαρκώς ανοικτό με την προϋπόθεση ότι η

EBA εξακολουθεί να επιδιώκει τα σχέδιά της για παροχή άμεσης πρόσβασης σε όλες τις δυνητικά ενδιαφερόμενες τράπεζες ανεξάρτητα από τη συμμετοχή τους ως μελών σε άλλα συστήματα της EBA. Επιπροσθέτως, οι άμεσοι συμμετέχοντες στο STEP 2 πρέπει να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε τράπεζες-πελάτες με λογικούς όρους.

Πανευρωπαϊκό σύστημα άμεσης χρέωσης

Όσον αφορά το πανευρωπαϊκό σύστημα άμεσης χρέωσης, το EPC εργάζεται εντατικά σε ένα νέο σύστημα που θα θεσπιστεί από την αρχή χωρίς επικάλυψη αρμοδιοτήτων με τα υφιστάμενα εθνικά συστήματα. Αυτό θα σημαίνει ένα ενιαίο νομικό πλαίσιο, ένα ενιαίο σύστημα και ένα ενιαίο μέσο ή σειρά μέσων πληρωμών. Όσον αφορά την ανάπτυξη του νέου συστήματος, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ανάλυση του οφέλους από τον πλήρη αυτοματισμό και ηλεκτρονικοποίηση ολόκληρης της διαδικασίας άμεσης χρέωσης. Ο σχεδιασμός ενός τελειώς νέου συστήματος δημιουργεί την ευκαιρία για χρήση ηλεκτρονικών διαδικασιών τελευταίας τεχνολογίας, προκειμένου να επιτευχθεί ασφάλεια και αποδοτικότητα. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διερευνά κατά πόσο υπάρχει η ανάγκη για νομική εναρμόνιση σε αυτό τον τομέα για τη διευκόλυνση της διαδικασίας. **Το Ευρωσύστημα εκτιμά την εργασία που έχει κάνει το EPC στις άμεσες χρεώσεις και το ενθαρρύνει να αφιερώσει ιδιαίτερη προσοχή σε αυτό το μέσο πληρωμών, που ενδέχεται να παίξει σημαντικό ρόλο στα μελλοντικά ευρωπαϊκά συστήματα πληρωμών.** Έχει ζητηθεί από το EPC να παρέχει στο Ευρωσύστημα πληροφορίες για τα στάδια που έχουν προβλεφθεί για το ξεκίνημα του πανευρωπαϊκού συστήματος άμεσης χρέωσης και για τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί ως προς αυτό. Τα υφιστάμενα εθνικά συστήματα άμεσης χρέωσης θα πρέπει να εξετάσουν σοβαρά την πιθανότητα να υιοθετήσουν τα πρότυπα

του νέου πανευρωπαϊκού συστήματος ή να μεταφέρουν τον όγκο των υφιστάμενων συστημάτων στη νέα υποδομή.

Αντικατάσταση των επιταγών από πιο αποδοτικά και καινοτόμα μέσα και μεθόδους πληρωμών

Το EPC έχει θεσπίσει μια ομάδα δράσης για τις επιταγές, η οποία θα καταρτίσει στρατηγική για τη μείωση και τελικά την εξάλειψη της διασυννοριακής χρήσης επιταγών. Το Ευρωσύστημα υποστηρίζει τη μακροπρόθεσμη εξάλειψη της διασυννοριακής χρήσης των επιταγών. Εφόσον δεν υπάρχει ήδη αποδοτική υποδομή για την επεξεργασία επιταγών σε διασυννοριακό επίπεδο, η επεξεργασία αυτού του μέσου πληρωμής κοστίζει πολύ περισσότερο σε σχέση με τα άλλα. Το Ευρωσύστημα **ενθαρρύνει τον τραπεζικό τομέα να θεσπίσει κίνητρα για τη χρήση αποδοτικών και καινοτόμων μέσων πληρωμής.**

Ο τραπεζικός κλάδος για πολύ καιρό δεν ήθελε να θέσει ως προτεραιότητα για το άμεσο μέλλον πρωτοβουλίες για την έναρξη ηλεκτρονικών πληρωμών και πληρωμών μέσω κινητών τηλεφώνων. Πολλές από αυτές τις πρωτοβουλίες είχαν αποτύχει στο παρελθόν και οι τράπεζες ήταν απρόθυμες να αφιερώσουν πρόσθετους πόρους σε αυτά τα έργα. Το EPC θέσπισε μόλις πρόσφατα μια ομάδα εργασίας για την ενδελεχή διερεύνηση των σχετικών ζητημάτων. Το Ευρωσύστημα έχει τη γνώμη ότι **η τραπεζική κοινότητα θα πρέπει να προσέξει ιδιαίτερα τα καινοτόμα μέσα και μεθόδους πληρωμών που βασίζονται σε πανευρωπαϊκά πρότυπα** (π.χ. ασφαλή χρήση πληρωμών με κάρτες μέσω του internet, ηλεκτρονικές πληρωμές και πληρωμές μέσω κινητών τηλεφώνων). Οι

σημαντικές δυνατότητες αποδοτικότητας αυτών των πληρωμών δεν θα πρέπει να μείνουν ανεκμετάλλευτες. Ένας σημαντικός λόγος για τον οποίο οι πελάτες δίσταζαν να χρησιμοποιήσουν μεθόδους ηλεκτρονικών πληρωμών και πληρωμών μέσω κινητών τηλεφώνων στο παρελθόν ήταν μια αντιληπτή απουσία ασφάλειας. Συνεπώς, οι τράπεζες πρέπει να παρέχουν κατάλληλα χαρακτηριστικά ασφάλειας και να ενημερώνουν σωστά τους πελάτες τους για τα οφέλη αυτών των μέσων και το επίπεδο της ασφάλειας που μπορεί να εξασφαλιστεί.

Εκστρατεία ενημέρωσης

Τέλος, είναι πολύ σημαντικό οι τράπεζες να ενημερώνουν κατάλληλα τους πελάτες τους και τις ενώσεις πελατών για τα πρότυπα, τις διαδικασίες και τις απαιτήσεις σχετικά με την επεξεργασία διασυννοριακών πληρωμών μικρής αξίας. Από την άποψη αυτή, είναι επειγόντως **απαραίτητη μια εκστρατεία προώθησης σε μεγάλη κλίμακα**, που το Ευρωσύστημα είχε ήδη ζητήσει το 1999, για την επιμόρφωση των πελατών με τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορούν να πραγματοποιούν τις πιο αποδοτικές επιλογές όταν δίδουν εντολή στις τράπεζές τους να επεξεργαστούν διασυννοριακές πληρωμές μικρής αξίας. Το EPC συνειδητοποιεί σαφώς τη σπουδαιότητα αυτού του μέτρου, αλλά τόνισε ότι απαιτείται μια ενημερωτική εκστρατεία στην οποία θα συμμετέχει ολόκληρη η τραπεζική κοινότητα για την επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων. Τα μεμονωμένα μέτρα φαίνεται να μην είναι τίποτα περισσότερο από δευτερεύουσες λύσεις για το σκοπό αυτό. Από την άποψη αυτή, σημειώνεται ότι το EPC ξεκίνησε διάλογο με διάφορους ευρωπαϊκούς οργανισμούς πελατών.

3 Πολιτικές του Ευρωσυστήματος που στηρίζουν το έργο του κλάδου πληρωμών όσον αφορά τον SEPA

3.1 Συνοπτική παρουσίαση του πλαισίου πολιτικής και των εργαλείων του Ευρωσυστήματος

Το καθήκον του Ευρωσυστήματος, όπως ορίζεται στη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ, είναι να προωθεί την ομαλή, δηλαδή την ασφαλή και αποδοτική, λειτουργία των συστημάτων πληρωμών. Το βασικό αυτό καθήκον ορίζεται σε γενικές γραμμές: συγκεκριμένα, πέρα από τα συστήματα πληρωμών μεγάλων ποσών καλύπτει και τα συστήματα και μέσα πληρωμών μικρής αξίας. Για την εκπλήρωση του εν λόγω καθήκοντος, το Ευρωσύστημα διαθέτει αρκετά μέσα: μπορεί να λειτουργήσει ως καταλύτης για την πραγματοποίηση αλλαγών, ως εποπτική και ως κανονιστική αρχή, ενώ μπορεί να προσφέρει διευκολύνσεις ως χειριστής συστημάτων πληρωμών. Οι εν λόγω τρόποι παρέμβασης και τα πιθανά κίνητρα για την υλοποίησή τους περιγράφονται και στην έκθεση της Ομάδας των 10 (G10) σχετικά με ζητήματα πολιτικής κεντρικών τραπεζών σε θέματα πληρωμών μικρής αξίας.¹⁰

Σε μια φάση όπου οι αγορές πληρωμών βρίσκονται σε διαδικασία ανάπτυξης και προκύπτουν νέα δεδομένα σε επίπεδο πρωτοβουλιών, μέσων και υποδομής, το Ευρωσύστημα προτιμά να αφήσει να λειτουργήσουν οι δυνάμεις της αγοράς και να περιορίσει τη συμμετοχή του στη διευκόλυνση των εξελίξεων στην αγορά και στον καθορισμό του πλαισίου αρχών για την αποδοτικότητα και την ασφάλεια. Οι συμμετέχοντες στην αγορά βρίσκονται συνήθως στην πλέον κατάλληλη θέση για να προσδιορίσουν από μόνοι τους την πιο αποδοτική και πρακτική λύση απέναντι στις ανάγκες των πελατών και την οικονομία. Υιοθετώντας αυτήν την πολιτική, το Ευρωσύστημα έχει βοηθήσει στην έναρξη και την επιτάχυνση της ανάπτυξης ενός SEPA για τις διασυνοριακές πληρωμές μικρής αξίας, λειτουργώντας ως καταλύτης

στην εξέλιξη της αγοράς. Έχει αυξήσει την ευαισθητοποίηση του τραπεζικού τομέα ως προς την ανάγκη εξάλειψης των διαφορών αποδοτικότητας μεταξύ των εθνικών και των διασυνοριακών πληρωμών και δημιουργίας ενός SEPA. Έχει ενθαρρύνει τις τράπεζες να μειώσουν τα έξοδα και να βελτιώσουν το επίπεδο υπηρεσιών για διασυνοριακές πληρωμές μικρής αξίας σε ευρώ.

Επιπλέον, το Ευρωσύστημα επιτελεί το ρόλο επιβλέποντα των συστημάτων πληρωμών. Στο πλαίσιο της εν λόγω λειτουργίας, εξασφαλίζει ότι τα εδραιωμένα συστήματα και τα συστήματα που βρίσκονται στη φάση σχεδιασμού και εμπίπτουν στην εποπτική αρμοδιότητά του λειτουργούν με ασφάλεια και αποδοτικότητα. Επιπλέον, προσπαθεί να επηρεάσει αγορές που δεν έχουν καταφέρει να αναπτυχθούν από μόνες τους χρησιμοποιώντας κατάλληλα εποπτικά μέσα, ώστε να διασφαλίσει ότι επιτυγχάνουν τα απαραίτητα και επιθυμητά αποτελέσματα. Όσον αφορά τα εδραιωμένα συστήματα, το Ευρωσύστημα συλλέγει και αναλύει κατάλληλα στοιχεία για την αξιολόγηση της συμμόρφωσής τους προς τα πρότυπα επίβλεψης. Εφόσον κριθεί σκόπιμο και απαραίτητο, θα λαμβάνονται κανονιστικά μέτρα για την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών. Αυτό θα ισχύσει στην περίπτωση που η αγορά δεν καταφέρει να προσφέρει βασικές υπηρεσίες κατά έναν αποδοτικό και ασφαλή τρόπο και, ειδικότερα, εφόσον:

- λειτουργώντας ως καταλύτης δεν έχει επιφέρει τα κατάλληλα αποτελέσματα στην αγορά,
- η παρότρυνση δεν οδηγεί στα κατάλληλα αποτελέσματα, ή

¹⁰ "Policy issues for central banks in retail payments", Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών, Μάρτιος 2003.

- ένα εναρμονισμένο σύνολο προτύπων είναι απαραίτητο για την εξασφάλιση ισότιμης παροχής στη ζώνη του ευρώ αποδοτικών και ασφαλών υπηρεσιών πληρωμών.

Μια τρίτη επιλογή για την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών είναι το Ευρωσύστημα να αναλάβει άμεση συμμετοχή στη διαχείριση των εν λόγω συστημάτων. Στον τομέα των πληρωμών μικρής αξίας έχει αυτή τη δυνατότητα, συμπληρώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη συμμετοχή του ως καταλύτη ή επιβλέπωντος.

3.2 Ενέργειες στο πλαίσιο του ρόλου του Ευρωσυστήματος ως καταλύτη

Όπως επισημάνθηκε παραπάνω, το Ευρωσύστημα κατά κανόνα προτιμά τις λύσεις που υπαγορεύει η αγορά για την παροχή υπηρεσιών. Σε περίπτωση αδυναμίας της αγοράς να παράσχει επαρκείς λύσεις, το Ευρωσύστημα πρέπει να παρέμβει με κατάλληλο τρόπο. Όσον αφορά τη δημιουργία του SEPA, το Ευρωσύστημα έχει συνεπώς λειτουργήσει ως καταλύτης για την πραγματοποίηση αλλαγών, συνεργαζόμενο εντατικά με τον τραπεζικό κλάδο και συμβάλλοντας στην αποκατάσταση διάφορων αδυναμιών. Προκειμένου το Ευρωσύστημα να είναι σε θέση να συνεχίσει να επιτελεί την εν λόγω λειτουργία, είναι απαραίτητη η δέσμευση των τραπεζών όσον αφορά την επίτευξη μετρήσιμων αποτελεσμάτων.

Παρακολούθηση της προόδου και συνεργασίας με τον τραπεζικό τομέα και ειδικότερα το EPC

Πέρα από την παρακολούθηση των γενικών τάσεων στις αγορές πληρωμών μικρής αξίας, το Ευρωσύστημα θα μελετά εξονυχιστικά τις δραστηριότητες του ευρωπαϊκού τραπεζικού τομέα. Από την άποψη αυτή, ο διάλογος με το EPC και τις

αντίστοιχες ομάδες εργασίας του είναι ιδιαίτερα σημαντικός.

Η ευρωπαϊκή τραπεζική κοινότητα έχει αναγνωρίσει την ευθύνη του Ευρωσυστήματος για ζητήματα που αφορούν τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας και το όφελος από την ανάπτυξη πολιτικών κατά τρόπο που χαρακτηρίζεται από πνεύμα συνεργασίας και αμοιβαίας κατανόησης των διαφορετικών θέσεων. Για το λόγο αυτό, έχει καλέσει το Ευρωσύστημα να συμμετάσχει στις συνεδριάσεις του EPC και των περισσότερων ομάδων εργασίας ως παρατηρητής. Οι πρώτες εμπειρίες από τη συμμετοχή αυτή του Ευρωσυστήματος είναι θετικές. Οι συζητήσεις σε επίπεδο EPC ήταν παραγωγικές και διαπνέονταν από πνεύμα συνεργασίας. Οι συμμετέχοντες εστιάζουν στον κοινό στόχο, παρά το γεγονός ότι μπορεί να βρίσκονται αντιμέτωποι με διαφορετικούς περιορισμούς ως προς κάθε πτυχή. Οι περισσότερες ομάδες εργασίας του EPC έχουν επιδείξει αντίστοιχο πνεύμα συνεργασίας.

Το **Ευρωσύστημα στηρίζει σαφώς τις προσπάθειες του τραπεζικού τομέα όσον αφορά το σχέδιο SEPA**, όπως παρουσιάστηκαν συνοπτικά στη Λευκή Βίβλο του EPC το Μάιο του 2002. **Το EPC θα πρέπει να καθορίσει τα βασικά στάδια και να αποδείξει την αξιοπιστία της προσέγγισής του παρέχοντας μετρήσιμα αποτελέσματα**, στο πλαίσιο της σκιαγραφηθείσας στρατηγικής. Είναι λοιπόν απαραίτητο να δίνει λεπτομερή αναφορά στο Ευρωσύστημα ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Οι παρατηρητές του Ευρωσυστήματος στο EPC και τις ομάδες εργασίας θα συνοδεύουν την εργασία των ομάδων με γόνιμη κριτική, όπου απαιτείται. Θα είναι **έτοιμοι να βοηθήσουν όποτε κρίνεται χρήσιμη και εφικτή η στήριξη και η παροχή συμβουλών εκ μέρους του Ευρωσυστήματος**, αλλά και θα επισημαίνουν αποκλίσεις από το καθορισμένο χρονοδιάγραμμα, καθώς και τυχόν αδυναμίες.

Σε περίπτωση αδυναμίας τήρησης των συμφωνηθεισών προθεσμιών εκ μέρους των τραπεζών, το Ευρωσύστημα θα πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο υιοθέτησης κανονιστικών μέτρων συμπληρωματικά με το ρόλο του ως καταλύτη. Η επιτυχής έναρξη του PE-ACH και του Credeuro, η ευρεία εφαρμογή των προτύπων STP και, τελικά, η επίτευξη ενός SEPA για όλα τα μέσα πληρωμών είναι ιδιαίτερης σημασίας. **Το Ευρωσύστημα θα δώσει ιδιαίτερη προσοχή στην ασφάλεια των μέσων και των συστημάτων πληρωμών, στους λειτουργικούς κινδύνους, καθώς και σε ζητήματα απάτης.** Από την άποψη αυτή, θα συνεχίσει να δίνει έμφαση στο γεγονός ότι πρέπει να ληφθούν επαρκή μέτρα ασφαλείας, ιδιαίτερα όσον αφορά καινοτομίες της αγοράς.

Σε πρόσφατες συζητήσεις, έχουν επισημανθεί κατ' επανάληψη οι διαφορές ως προς την ασφάλεια και την αποδοτικότητα μεταξύ διαφορετικών μέσων διακανονισμού. Στη συζήτηση σχετικά με τον SEPA, τα προβλήματα αποδοτικότητας στη διασυνοριακή χρήση χρήματος εμπορικών τραπεζών για πληρωμές μικρής αξίας διαδραμάτισαν εξέχοντα ρόλο. Επιπλέον, το EPC ανησυχεί για ενδεχόμενα μειονεκτήματα του χρήματος κεντρικών τραπεζών, υπό τη μορφή ρευστού (φυσική μορφή) έναντι άλλων (ειδικότερα ηλεκτρονικών) μέσων πληρωμών. Σκοπός του είναι η εξεύρεση τρόπων για τη μείωση της χρήσης ρευστού. **Το Ευρωσύστημα λαμβάνει υπόψη αυτή τη συζήτηση και θα προβεί σε προσεκτική ανάλυση της χρήσης χρήματος κεντρικών τραπεζών στη λιανική οικονομία.**

Το Ευρωσύστημα προσφέρει βοήθεια με την ανάπτυξη διασυνοριακών υπηρεσιών για μέσα πληρωμών

Συνεχίζοντας το ρόλο του ως καταλύτη, το Ευρωσύστημα είναι διατεθειμένο να βοηθήσει τον τραπεζικό τομέα με τη

δημιουργία, μεταξύ άλλων, ενός πανευρωπαϊκού **συστήματος άμεσης χρέωσης**. Η άμεση χρέωση αποτελεί ένα από τα ταχύτερα αναπτυσσόμενα μέσα πληρωμών στη ζώνη του ευρώ και τα οφέλη από τη χρήση της θα πρέπει να είναι διαθέσιμα όχι μόνο σε εθνική αλλά και σε διασυνοριακή βάση. **Το Ευρωσύστημα είναι έτοιμο να προσφέρει νομική ανάλυση και τεχνική υποστήριξη** για την αντιμετώπιση σχετικών ζητημάτων.

Επιπλέον, το Ευρωσύστημα συνεργάζεται με το EPC όσον αφορά άλλα μέσα πληρωμών, π.χ. κάρτες, συμπεριλαμβανομένων καινοτόμων λύσεων πληρωμών. Θα μπορούσε να συμβάλει στην ανάλυση της διαδικασίας εκκαθάρισης και διακανονισμού των πληρωμών με κάρτες και να βοηθήσει στην παρακολούθηση των όρων και της εφαρμογής προτύπων ασφαλείας, όπως τα πρότυπα EMV. Το Ευρωσύστημα θα μπορούσε επίσης να βοηθήσει τις τράπεζες στην προσπάθειά τους να επιτύχουν διαλειτουργικότητα των μέσων πληρωμών στη ζώνη του ευρώ. Συνεπώς, **το Ευρωσύστημα θα μπορούσε να διευκολύνει την τυποποίηση των μέσων πληρωμών και να προαγάγει τη διαφάνεια σε σχετικά ζητήματα.** Ο απώτερος στόχος, ο οποίος είναι κοινός για την τραπεζική κοινότητα και την EKT, είναι η δημιουργία ενός SEPA για το σύνολο των μέσων πληρωμών.

Αυξημένη διαφάνεια και ανάλυση για ζητήματα λιανικής

Για τη διευκόλυνση της σύγκρισης των στοιχείων από εθνικές και διασυνοριακές πληρωμές σε διάφορες χώρες, **το Ευρωσύστημα σχεδιάζει να βελτιώσει την ποιότητα και ποσότητα των στατιστικών στοιχείων λιανικής** για τα συστήματα και μέσα πληρωμών ώστε η αξιολόγησή του να εμβαθύνει στις τελευταίες εξελίξεις. Η καλύτερη ποιότητα και ποσότητα των στατιστικών λιανικής θα επιτρέψει και μια πιο ενδεδειγμένη ανάλυση των τάσεων στις αγορές λιανικής.

Προκειμένου να ενισχυθεί η διαφάνεια των εν λόγω εξελίξεων, το Ευρωσύστημα σκοπεύει να θέσει αυτές τις στατιστικές στη διάθεση του κοινού (π.χ. στο “Μπλε Βιβλίο” (“Blue Book”)) στη διάρκεια του 2004.

Ως μέρος του έργου για την προαγωγή της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών, η ΕΚΤ αποφάσισε να συνεχίσει τη λειτουργία του **Παρατηρητηρίου Συστημάτων Ηλεκτρονικών Πληρωμών (electronic Payment Systems Observatory – ePSO)** το οποίο αρχικά διηύθυνε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το ePSO είναι μια ανοιχτή υποδομή ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τις ηλεκτρονικές πληρωμές. Η ιστοσελίδα του (www.e-pso.info) περιλαμβάνει ένα ηλεκτρονικό βήμα συζήτησης, μια βάση δεδομένων με πρωτοβουλίες για ηλεκτρονικές πληρωμές και έγγραφα των ευρωπαϊκών αρχών που σχετίζονται με ηλεκτρονικές πληρωμές. Επιπλέον, η ΕΚΤ θα οργανώνει τακτικά συνέδρια, σεμινάρια και ημερίδες για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των συμμετεχόντων.

Συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Το Ευρωσύστημα συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή από την έναρξη της συζήτησης για το SEPA. Αμφότεροι προσπάθησαν να επιφέρουν βελτιώσεις και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τελικά εισήγαγε τον Κανονισμό που υποχρεώνει τις τράπεζες να εξαλείψουν τις διαφορές τιμών μεταξύ εθνικών και διασυνοριακών πληρωμών μικρής αξίας. Λόγω της αυξημένης δυναμικής στη συζήτηση για τον SEPA, το Ευρωσύστημα έχει εντείνει τη συνεργασία του με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και θα συνεχίσει να το κάνει. Το Ευρωσύστημα θα στηρίξει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην εξάλειψη νομικών κωλυμάτων, παρέχοντας δηλαδή απόψεις και συμβουλές επί ενδεχόμενων νομικών ζητημάτων (π.χ. το νομικό πλαίσιο για τις άμεσες χρεώσεις). Κατά παρόμοιο τρόπο,

στον τομέα της αρμοδιότητάς του, δηλαδή στο πλαίσιο του ρόλου του ως καταλύτη και επιβλέπωντος των συστημάτων πληρωμών, το Ευρωσύστημα θα ζητήσει τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βρίσκεται στο στάδιο της προετοιμασίας δημόσιας διαβούλευσης σχετικά με ένα “Νέο Νομικό Πλαίσιο για τις Πληρωμές στην Εσωτερική Αγορά”. Σκοπός είναι η εξέταση τρόπων για την υιοθέτηση ενός συνεκτικού και σύγχρονου νομικού πλαισίου για τις πληρωμές μικρής αξίας στην Εσωτερική Αγορά, κωδικοποιώντας τα διάφορα νομικά μέσα που έχει υιοθετήσει στον τομέα αυτό το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της ΕΕ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε ένα ενιαίο, πλήρες και συνεκτικό νομικό πλαίσιο. Η ΕΚΤ θεωρεί ότι αυτό θα βοηθήσει στην εξάλειψη ορισμένων νομικών κωλυμάτων για τον SEPA, π.χ. με την αντιμετώπιση των νομικών φραγμών για τις πανευρωπαϊκές άμεσες χρεώσεις. Την ίδια στιγμή, η ΕΚΤ έχει επιστήσει την προσοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο να μην προβεί σε υπερβολικές ρυθμίσεις, αλλά να επιτρέψει πρώτα την πλήρη εκμετάλλευση εναλλακτικών λύσεων της αγοράς. Συνεπώς, η πρόοδος των τραπεζών στο επίπεδο των υπηρεσιών όσον αφορά τις διασυνοριακές πληρωμές μικρής αξίας θα πρέπει να αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την επανεξέταση της Οδηγίας 97/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων. Το Ευρωσύστημα θεωρεί ότι οι βελτιώσεις στους χρόνους εκτέλεσης που οφείλονται στην αγορά φαίνεται να οδηγούν στο επιθυμητό αποτέλεσμα, δηλαδή στην πιθανή μείωση των χρόνων εκτέλεσης σε διάστημα μικρότερο από τις τρεις εργάσιμες ημέρες, ώστε να μην χρειάζεται ενδεχομένως η ανάληψη σχετικής νομικής δράσης. Επιπλέον, υπενθυμίζεται ότι η πρόοδος των τραπεζών προς έναν SEPA θα αποτελεί έναν ακόμη καθοριστικό παράγοντα για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την

επανεξέταση του Κανονισμού σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ, η οποία προβλέπεται μέχρι τον Ιούλιο του 2004.

3.3 Η λειτουργία του Ευρωσυστήματος ως επιβλέπωντος και ως ρυθμιστή

Πρότυπα επίβλεψης για τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας

Τον Ιούλιο του 2002, το Ευρωσύστημα εξέδωσε για δημόσια διαβούλευση ένα σύνολο προτύπων επίβλεψης για τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας. Παράλληλα με την εν λόγω έκθεση, θα δημοσιεύσει το οριστικό σύνολο προτύπων και θα εξηγήσει τις πραγματοποιηθείσες αλλαγές. Το Ευρωσύστημα εξέδωσε αυτά τα πρότυπα για τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών μικρής αξίας που είναι εξέχουσας σημασίας για την οικονομία, για τη διασφάλιση της αποδοτικότητας και της ασφάλειας σε ένα ισότιμο επίπεδο μεταξύ των συμμετεχόντων των διαφόρων συστημάτων και, τέλος, για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης του κοινού στο ευρώ.

Ρυθμιστική δραστηριότητα του Ευρωσυστήματος ως προς έναν SEPA καθοδηγούμενη από την πρόοδο των τραπεζών

Παρά την προτίμησή του για λύσεις που προκύπτουν από τις δυνάμεις της αγοράς και την πολιτική του να λειτουργεί ανάλογα ως καταλύτης για την πραγματοποίηση αλλαγών, το Ευρωσύστημα πρέπει επίσης να εκπληρώνει καθήκοντα επίβλεψης. Ρυθμιστικά μέτρα λαμβάνονται στην περίπτωση που η αγορά δεν επιτυγχάνει από μόνη της την αποδοτική και ασφαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών. Το Ευρωσύστημα θεωρεί ότι αν οι τράπεζες δεν είναι σε θέση να προσφέρουν αποτελεσματικές υπηρεσίες διασυνοριακών

πληρωμών μικρής αξίας και αν η καταλυτική του δράση δεν επαρκεί για να τις παρακινήσει προς αυτή την κατεύθυνση μπορεί να χρειαστεί να συμμετάσχει πιο ενεργά και τελικά να εφαρμόσει ρυθμιστικά μέτρα για την επίτευξη απτών αποτελεσμάτων.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, **οι τράπεζες φαίνεται να εμφανίζουν σημαντικές ελλείψεις στην εφαρμογή των προτύπων STP** (π.χ. BIC, IBAN, MT 103+). Κατά κανόνα, δεν υπάρχει διαφωνία μεταξύ των ευρωπαϊκών τραπεζών όσον αφορά τα τεχνικά πρότυπα που θα χρησιμοποιηθούν για την αυτόματη επεξεργασία (STP). Ωστόσο, ορισμένες τράπεζες δεν φαίνονται διατεθειμένες να εγκρίνουν τις επενδύσεις που είναι απαραίτητες για την εφαρμογή των εν λόγω προτύπων. Δεδομένου ότι η συμμετοχή του ως καταλύτη δεν έχει παρακινήσει το σύνολο του τραπεζικού τομέα να επιδιώξει την ευρεία εφαρμογή των προτύπων STP, **το Ευρωσύστημα μπορεί να χρειαστεί να εξετάσει κατά πόσο η υιοθέτηση πιο επίσημων μέτρων μπορεί να είναι καταλληλότερη για την επίτευξη των στόχων του στον εν λόγω τομέα.** Σε εθνικό επίπεδο, οι ΕθνΚΤ θα προσεγγίσουν τις αντίστοιχες τραπεζικές κοινότητες, για να συζητήσουν τους τρόπους ευρύτερης διάδοσης των προτύπων STP στη χώρα τους.

Το Ευρωσύστημα αποδίδει εξαιρετική σημασία στην ασφάλεια των μέσων πληρωμών, καθώς αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του καθήκοντός του να εξασφαλίζει την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών. Στο πλαίσιο αυτό, έχει θέσει στόχους ασφάλειας υψηλού επιπέδου για τα συστήματα ηλεκτρονικού χρήματος. Κατόπιν διαβούλευσης με τους φορείς της αγοράς το Μάρτιο του 2002, οι στόχοι εκδόθηκαν τον Μάιο του 2003 και παρουσιάζουν λεπτομερώς τις προσδοκίες του Ευρωσυστήματος σε αυτόν τον τομέα.

3.4 Λειτουργική συμμετοχή

Κάποιες ΕθνΚΤ έχουν μακρά παράδοση στην παροχή υπηρεσιών εκκαθάρισης για εθνικά συστήματα πληρωμών μικρής αξίας, ενώ σήμερα όλες οι ΕθνΚΤ παρέχουν υπηρεσίες διακανονισμού για τα εθνικά συστήματα πληρωμών μικρής αξίας. Η λειτουργική συμμετοχή των ΕθνΚΤ ορισμένες φορές έχει ιστορικές ρίζες. Άλλες φορές είναι σχεδιασμένη για την αντιμετώπιση διαρθρωτικών ελλειμμάτων στην αγορά παρέχοντας δίκαιη και άμεση πρόσβαση σε όλες τις τράπεζες ή αποτελεί συνέπεια της αδυναμίας της αγοράς να

παράσχει ασφαλείς και αποδοτικές υπηρεσίες. Η λειτουργική συμμετοχή των ΕθνΚΤ μπορεί να συμπληρώσει τη λειτουργία επίβλεψης που έχουν αναλάβει. Δεδομένου αυτού του βαθμού λειτουργικής συμμετοχής, το Ευρωσύστημα δεν αποκλείει τελείως το ενδεχόμενο να συμμετάσχει πιο ενεργά στην παροχή υπηρεσιών διασυνοριακών συστημάτων πληρωμών, σε περίπτωση που η προσέγγιση του ως καταλύτη δεν επιφέρει επαρκή αποτελέσματα ή οι τράπεζες εμφανίσουν αδυναμία παροχής αποδοτικών υπηρεσιών από μόνες τους.

